

Mari Talvio

VALMA-YHTEISÖKUNTOUTUSTYÖN KEHITTÄMINEN
TYÖSKENTELEYKANSION AVULLA

Sosiaalialan koulutusohjelma
2018

VALMA-YHTEISÖKUNTOUTUSTYÖN KEHITTÄMINEN TYÖSKENTELYKANSION AVULLA

Talvio, Mari
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kesäkuu 2018
Sivumäärä: 43
Liitteitä: -

Asiasanat: perhetyö, työväline, yhteisökuntoutus, työn kehittäminen,
työskentelykansio

Tein opinnäytetyönäni työskentelykansion Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n Valma-yhteisökuntoutukseen. Valma-yhteisökuntoutus on tavoitteellista ja suunnitelmallista lapsiperheiden kanssa tehtävää työtä. Työ perustuu yhteisöllisyyteen, vertaistukeen sekä vuorovaikutukseen.

Kansio pitää sisällään työvälineitä ja lomakkeita, joita työntekijä voi hyödyntää työssään Valma-perheiden kanssa. Perehdyin perhetyön teoriapohjaan perhetyön muotojen, perhetyössä käytettävien menetelmien sekä osallisuuden ja kuulluksi tulemisen näkökulmista. Perhetyön muotoja ovat ennalta ehkäisevä perhetyö, kriisiperhetyö, korjaava perhetyö sekä perhekuntoutus. Valma-yhteisökuntoutus on korjaavaa perhetyötä. Perhetyössä käytettävät menetelmät ovat periaatteet ja tavat sisältäviä laajoja kokonaisuuksia. Perhetyön lisäksi työn kehittämisen näkökulmaa tuodaan työssä esille. Työskentelykansion teko on Valma-yhteisökuntoutustyön kehittämistä erilaisten yhteen koottujen työvälineiden vuoksi. Teorian ja työvälineiden lisäksi raportista löytyy tietoa Valma-yhteisökuntoutuksen toiminnasta.

Opinnäytetyön aihe on tärkeä, sillä se nousee työelämän tarpeesta. Valma-yhteisökuntoutus- ohjaaja tekee perheiden kanssa ajoittain hyvinkin kiireistä työtä, joten uskon valmiiksi kootusta kansioista olevan hyötyä työn arjessa. Työskentelykansiosta löytyvät muun muassa arjen hallintaan liittyviä työvälineitä, lasten kanssa käytettäviä työvälineitä sekä palautelomakkeet niin asiakkaille kun yhteistyökumppaneillekin. Työskentelykansion työvälineet tulevat olemaan Valma-yhteisökuntoutus- ohjaajan käytössä joka päiväisessä työssä perheiden kanssa.

WORK DEVELOPMENT OF VALMA COMMUNITY-BASED REHABILITATION WITH WORK FOLDER

Talvio, Mari

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

June 2018

Number of pages: 43

Appendices: -

Keywords: family work, work tool, community-based rehabilitation, work development, work folder

The subject of my thesis is to create a work folder for Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry's Valma community-based rehabilitation. Valma community-based rehabilitation is goal-directed and systematic method aimed towards families with children. The work is based on a sense of communality, peer support and interaction.

The folder entails tools and forms which employee can use in their work with Valma-families. The theoretical framework of this thesis is in family work, work development and tool usage. I got acquainted with the theory of family work from the point of view of forms of family work, the methods used in it and from the aspect of involvement and being heard. The forms of family work include preventative family work, crisis family work, corrective family work and family rehabilitation. Valma community-based rehabilitation is a corrective family work. The methods used in family work are the broad set of principles and methods. In addition to family work, the development of the work plays an role in this dissertation. The work folder is to develop the Valma community-based rehabilitation work due to a variety of assembled tools. Besides the theory and tools there is information about Valma community-based rehabilitation which is included in the report.

The subject of this thesis is important because it stems from demand of working life. The work is very busy at times, so I believe this folder and its tools will help the Valma-counsellor in the work. The working folder includes tools for everyday management, tools for use with children and feedback forms for both customers and partners alike. The work tools of the working folder will be used by the Valma-counsellor in daily work with families.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	PERHETYÖ	6
2.1	Perhetyön määrittelyä	6
2.2	Perhetyön muodot	7
2.2.1	Ehkäisevä perhetyö.....	8
2.2.2	Kriisiperhetyö.....	8
2.2.3	Korjaava perhetyö	8
2.2.4	Perhekuntoutus	9
2.3	Perhetyötä tekeviä tahoja	10
2.4	Lastensuojelun polut	11
2.5	Perhetyössä käytettäviä menetelmiä ja välineitä.....	13
2.6	Osallisuus ja kuulluksi tuleminen	14
3	VALMA-YHTEISÖKUNTOUTUS	17
3.1	Kansalaisjärjestöjen toiminta	17
3.2	Kehittämishankkeesta työmuodoksi	18
3.3	Valma-yhteisökuntoutuksen tavoite.....	19
3.4	Arki Valma-yhteisökuntoutuksessa	21
3.5	Valma-yhteisökuntoutuksen asiakasryhmä ja sen erityispiirteet	22
3.6	Vanhemmuus	24
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	25
4.1	Työn kehittäminen ja uudistaminen.....	25
4.2	Toiminnallinen opinnäytetyö	26
4.3	Tiedonhankinta	27
5	TYÖSKENTELEYKANSIO	29
5.1	Kansion työvälineet	29
5.1.1	Perheen historiaan liittyviä työvälineitä	30
5.1.2	Arjen hallintaan ja hyvinvointiin liittyviä työvälineitä	32
5.1.3	Lasten kanssa käytettäviä työvälineitä	33
5.1.4	Tietoa tuoreelle äidille	35
5.1.5	Palautelomakkeet.....	37
6	PROJEKTIN ARVIOINTI JA POHDINTA	42
	LÄHTEET.....	44
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tein opinnäytetyönäni työskentelykansion Valma-yhteisökuntoutuksen käyttöön. Opinnäytetyö on toiminnallinen ja sen tuotoksena syntyi työn tarpeet huomioon ottava työskentelykansio. Kansion rakentamisen tavoitteena on helpottaa asiakasprosessia ja tuoda uusia työvälineitä työntekijän käyttöön Valma-yhteisökuntoutuksessa. Kansio pitää sisällään lomakkeita, joita työntekijä tarvitsee työssään asiakasperheiden kanssa. Lomakkeet ovat perheen historiaan liittyviä työvälineitä kuten sukupuu, arjen hallintaan ja hyvinvointiin liittyviä työvälineitä kuten ajankäyttöympyrä, lasten kanssa käytettäviä työvälineitä kuten kuvakortit sekä tietopaketteja tuoreelle äidille kuten listauksia, mitä pakata sairaalalaukkuun mukaan synnytystä varten. Työskentelykansioista löytyy myös palautelomake niin asiakkaille kuin yhteistyökumppaneillekin.

Kyseiselle työskentelykansiolle on merkittävä tarve. Tarve on tullut tietoon Valma-yhteisökuntoutusohjaajan kanssa keskustellessa ja yhdessä miettiessä, miten Valma-yhteisökuntoutusta voitaisiin kehittää. Keskusteluissa päädyttiin siihen, että konkreettisesta työskentelykansioista olisi suuri hyöty työntekijälle, jotta hän pystyisi valmiiksi kerätyn aineiston avulla tekemään monipuolisesti työtä asiakasperheiden kanssa. Opinnäytetyöstä on myös itselleni hyötyä, sillä tahtoisin tulevaisuudessa työskennellä perhetyön parissa. Opinnäytetyötä tehdessäni sain paljon tietoa työmenetelmistä ja apuvälineistä, joita tulevaisuudessa tulen tarvitsemaan.

Yhteistyökumppanin sain Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry:stä, kun suoritin ammatillisen harjoitteluni Valma-yhteisökuntoutuksessa syksyllä 2017. Työn toimintatavat tulivat itselleni tutuiksi harjoitteluni aikana ja uskon siitä olevan hyötyä opinnäytetyötä tehdessäni.

Opinnäytetyön ensisijainen hyödynsaaja on Valma-yhteisökuntoutus ja välilliset hyödynsaajat ovat asiakkaat laadukkaamman ja monipuolisemman työprosessin muodossa. Valma-yhteisökuntoutusohjaaja oli apunani ja työskentelin hänen kanssaan, jotta tuloksesta tulisi mahdollisimman hyvä ja siitä olisi kaikki mahdollinen hyöty työntekijälle ja koko työprosessille.

2 PERHETYÖ

Perhetyö on hyvinvoinnin tukemista sosiaalihojauksella ja muulla avulla, jos asiakas tarvitsee tukea ja ohjausta. Omien voimavarojen vahvistaminen ja keskinäisen vuorovaikutuksen kohentaminen ovat perhetyössä tärkeitä. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 3 luku 18§.) Lastensuojelulain (88/2010, 1 luku 3§) mukaan lastensuojelua ovat lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa tehdään asiakassuunnitelma ja järjestetään avohuollon tukitoimia.

2.1 Perhetyön määrittelyä

Perhetyö on kokonaisvaltaista sekä pitkäaikaista perheen tukemista ja sille on aina suunnitelmallinen lähtökohta. Perhetyö toimii tukena koko perheelle, mutta erityisesti perheen lapsille ja nuorille. Jotta perheen arki voisi olla mahdollisimman toimivaa, arjen ja rutiinien opettelu ovat suuressa roolissa. Perhetyö tukee vanhemmuutta ja ohjaa lasten hoidossa ja kasvatuksessa. Itsenäinen toimintakyky ja elämänhallinta ovat avaintekijöitä perhetyössä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2018.)

Perhetyön asiakaskunta on hyvin moninaista. Ongelmatilanteet ovat kaikilla perheillä erilaisia, eivätkä perheet useimmiten sijoitu yleisten odotusten mukaisiin kehyksiin. Joissain perheissä elämäntilanne voi olla haastava esimerkiksi läheisen kuoleman, sairauden tai muun kokonaisvaltaisen tilanteen vuoksi. On perheitä, joissa ei ole toista vanhempaa läsnä tai toisella tai molemmilla vanhemmilla on mielenterveys- tai päihdeongelma. Lasten laiminlyönti ja pahimmillaan kaltoinkohtelu ja väkivalta voivat olla joillain perheillä asiakkuuden taustalla. (Rönkkö & Rytönen 2010, 117.)

Perhetyö on niin perheen tilanteen arviointia esimerkiksi neuvolassa, kuin perheen hyvinvoinnin tukemista eri perhetyön muodoissa. Useimmille perheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille perhe tulee tutuksi vasta, kun huoli perheestä on jo olemassa. Jotta huolenaiheiden kartoitus olisi mahdollisimman tarkkaa, jokaista perheenjäsentä tulee kuulla perusteellisesti. Perheen voimavarojen ja tuen tarpeen kartoittamisen kannalta on hyvin tärkeää yhdessä miettiä ja tarkastella perheen tilannetta. Keskustelun lisäksi huolenaiheiden kartoitukseen voidaan käyttää

tarkoitusta varten suunniteltuja lomakkeita. (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 40-45.)

Perhetyötä tehdään ensisijaisesti perhetyöntekijän ammattinimikkeellä. Perhetyöntekijän ammattinimikettä ei ole laillistettu, joten siihen vaadittua koulutusta ei ole määritelty laissa. Pääsääntöisesti perhetyöntekijät ovat koulutukseltaan sosionomeja (AMK), mutta yleensä vaaditaan vähintään sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. Perhetyölle ei ole olemassa tarkkaa määritelmää, joten perhetyötä voivat tehdä muutkin kuin perhetyöntekijän ammattinimikkeellä työskentelevät henkilöt. Perhetyöksi voidaan siis laajasti ajatellen ymmärtää kaikki perheiden kanssa tehtävä työ, joten erilaiset määritelmät voivat olla erehdyttäviä. (Vilén ym. 2010, 24.)

Perhetyötä tehdään monessa eri ympäristössä ja eri ammattilaisten toimesta. Perhetyötä kuvataan toimintaympäristönsä tai sille asetettujen lähtökohtien mukaan. Toimintaympäristöjä ovat esimerkiksi kunnan sosiaalitoimen perhetyö, neuvolan tekemä perhetyö sekä järjestöjen palvelut. Lähtökohdat, joiden mukaan perhetyötä kuvataan voivat olla lapsiperheen ohjausta ja neuvontaa, kotipalvelua tai kriittisesti ongelmakohtiin puuttumista. (Rönkkö & Rytönen 2010, 27.)

2.2 Perhetyön muodot

Erilaisilla perheillä on erilaisia tarpeita tukeen. Kaikille perheille tarkoitettujen palveluiden lisäksi tulee olla työmuotoja, jotka ovat korjaavia ja erityistilanteissa tarvittavia. Perhetyö voidaan jäsentää avuntarpeen mukaan ehkäisevään perhetyöhön, kriisiperhetyöhön sekä korjaavaan perhetyöhön. (Rönkkö & Rytönen 2010, 32.)

Puhuttaessa ehkäisevästä, kriisi tai korjaavasta perhetyöstä, tärkeimpinä työmuotoina ovat vertaistuen eri muodot. Vertaistuellinen toiminta, kuten erilaiset ryhmät helpottavat perheen arkea. Kokemusten jakaminen samanlaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten kesken auttaa suhteuttamaan omaa elämäntilannetta ja parhaassa tapauksessa lisää rohkeutta jakaa ja hälventää mahdollisia häpeän tunteita. Samalla perhe voi saada uusia tuttavuuksia ja monissa tapauksissa ystäväpiirin laajentuminen tekee perheelle hyvää. (Rönkkö & Rytönen 2010, 42.)

2.2.1 Ehkäisevä perhetyö

Ehkäisevän perhetyön tavoite on lastensuojelun asiakkuuden ja muun erityistuen tarpeen ehkäiseminen. Ehkäisevää perhetyötä tarjoavat tahot edistävät perheen hyvinvointia ja terveyttä. (Myllärniemi 2007, 10.)

Ehkäisevän perhetyön tarkoituksena on ylläpitää perheen hyvinvointia sekä ennalta ehkäistä hankalien tilanteiden kehittymistä. Ehkäisevässä perhetyössä annetaan neuvontaa ja tuetaan perheen arjen sujuvuutta. Mahdolliset alkavat ongelmat kartoitetaan ja niistä keskustellaan perheen kanssa. Toimintatapojen luominen perheen kanssa riskien selvittämisessä ja toimintavalmiuden lisääminen kuuluvat ehkäisevän perhetyön vaiheisiin. Esimerkiksi vertaisryhmätoiminta, harrastusryhmät sekä eroryhmät ovat mahdollisia toimintamuotoja ehkäisevässä perhetyössä. (Rönkkö & Rytönen 2010, 32-33.)

2.2.2 Kriisiperhetyö

Kriisiperhetyössä puolestaan kriisissä olevalle perheelle tarjotaan palveluja selviytymisen tueksi. Kriisi voi olla esimerkiksi kuolema, onnettomuus tai sairaus. Perhetyön avulla tällaisessa tilanteessa autetaan sovittamaan perheen arki uuteen elämäntilanteeseen. Kriisiperhetyössä on tärkeää olla hienovarainen ja kunnioittava, jotta perheelle voidaan luoda turvallisia tapoja käsitellä tilanne. (Rönkkö & Rytönen 2010, 32-33.)

Ihmiset kokevat erilaiset elämän kriisitilanteet hyvin eri tavalla, joten työntekijän kunnioitus asiakkaan kriisiä kohtaan näkyy niin, että työntekijä ei vähättele tai sivuuta asiakkaan kriisiä. Jokaisella on oikeus kaikkiin tunteisiin, joita uusi elämäntilanne ihmisessä herättää.

2.2.3 Korjaava perhetyö

Korjaava tai toiselta nimeltään kuntouttava perhetyö on perheen tukemista ja kuntouttamista vaikeassa tilanteessa. Ongelmat perheessä voivat olla hyvin suuria,

esimerkiksi vanhempien kyvyssä huolehtia riittävästi lasten hyvinvoinnista voi olla isoja puutteita tai perheen elämäntapa voi olla haitallinen lapsille. Yhteinen tekijä on perheenjäsenen tai –jäsenten hyvinvoinnin uhka. Korjaava perhetyö vaatii sosiaalityöntekijän lähetteen ja se on lastensuojelullista sekä tavoitteellista työtä. Korjaava perhetyö voidaan vielä jakaa esimerkiksi niin, että se pitää sisällään perheen tukitoimien tarpeen selvittämistä ja lastensuojelutarpeen arvioimista, avohuollon tukitoimia tai niin kutsuttua jälkihuoltoa. (Rönkkö & Rytönen 2010, 34.) Valma-yhteisökuntoutus on korjaavaa perhetyötä.

Lastensuojelun perhetyö on useimmiten korjaavaa perhetyötä, sillä asiakasperheillä on usein moninaista tuen tarvetta tai esimerkiksi useita hoitokontakteja. Tämän lisäksi korjaavalla perhetyöllä työstetään perheen arjen hallinnan ja vuorovaikutuksen vaikeuksia. (Myllärniemi 2007, 12.)

2.2.4 Perhekuntoutus

Perhekuntoutus puolestaan on joko laitoksessa tapahtuvaa ympärivuorokautista kuntoutusta tai päivämutoisesti tehtävää kuntoutusta. Näiden lisäksi laitoksen yhteydessä on perheasuntoja, joissa perheet saavat tehostettua tukea. Suurin ero niin kutsuttuun normaaliin perhetyöhön on se, että perhekuntoutus tapahtuu laitosympäristössä, eikä asiakasperheen kotona. Perheen tulee olla motivoitunut kuntoutukseen, jotta se voisi olla tehokasta. Perustana perhekuntoutukselle ovat päivärytmin vakiinnuttaminen, arjen hallinnan harjoittelu sekä vuorovaikutuksen tukeminen toiminnallisilla menetelmillä. (Terveystieteiden tutkimuskeskuksen www-sivut 2016.)

Perhekuntoutusjakso käynnistetään yhteisestä sopimuksesta sosiaalityöntekijän kanssa. Aluksi järjestetään yhteinen tapaaminen, jossa on läsnä perhe, sosiaalityöntekijä ja perhekuntoutusyksikön työntekijät. Tapaamisessa sovitaan jaksolle tavoitteet perheen tarpeiden pohjalta. Aloituspöytäkirjassa perheelle tarjotaan tietoa perhekuntoutuksen käytännöistä ja työskentelytavoista. Perheen sosiaalityöntekijä voi olla koko jakson ajan mukana toiminnassa. (Hurtig 2003, 29.)

2.3 Perhetyötä tekeviä tahoja

Perheille tarjotut palvelut ovat kuntakohtaisia. Kunta voi siis itse päättää, millaisia palveluita se tarjoaa. Palveluiden sisällöt ovat hyvin erilaisia eri kunnissa. Esimerkkejä perhetyötä tekevästä tahoista on äitiys- ja lastenneuvola, varhaiskasvatuspalvelut, koulussa tehtävä perhetyö, kasvatus- ja perheneuvola, lastensuojelun perhetyö sekä erilaisten järjestöjen, yhdistysten ja yksityisten tahojen tekemä perhetyö. Ensi- ja turvakotien liitto kuuluu viimeisimpään. (Vilén ym. 2010, 29-33.)

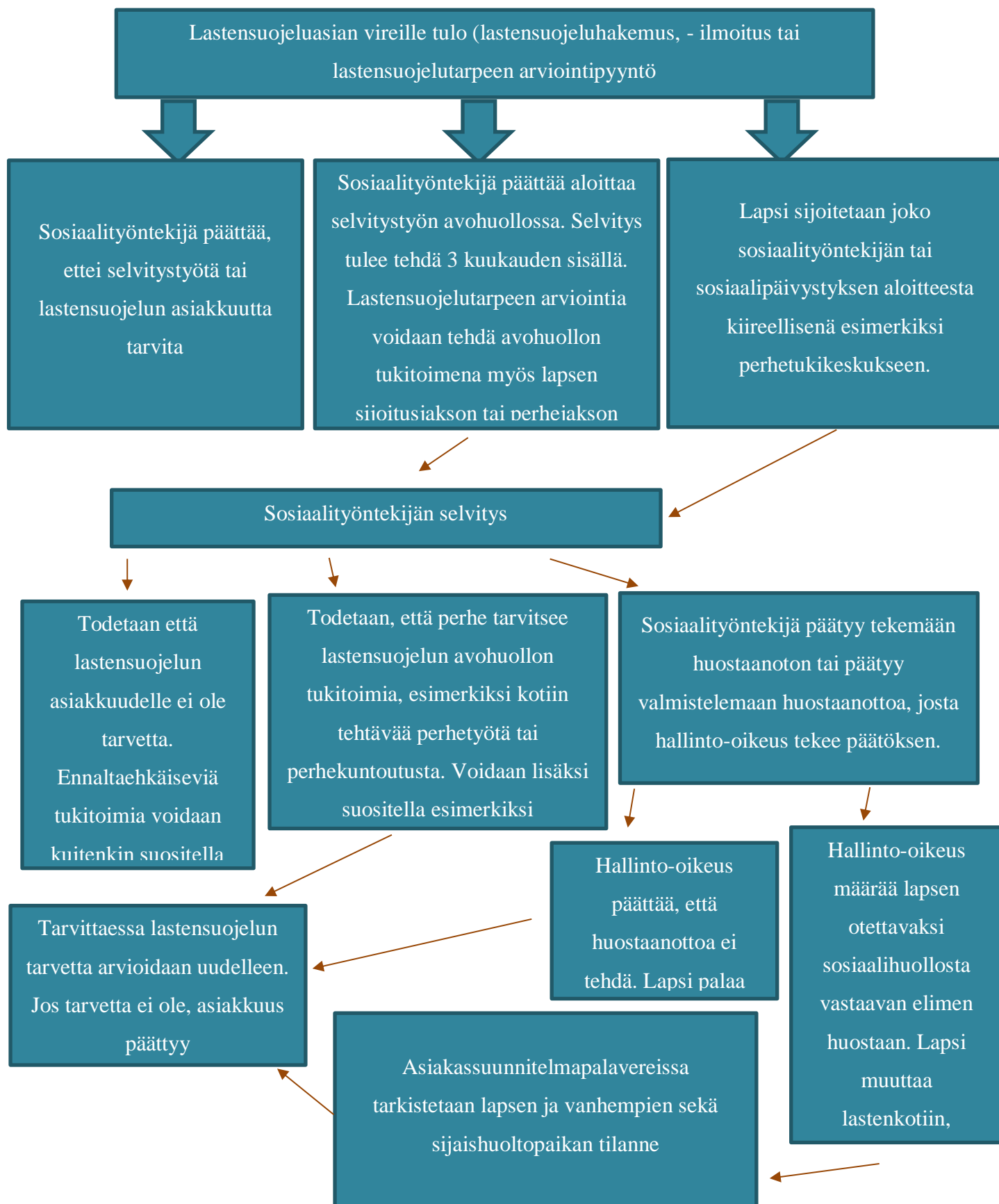
Julkinen, yksityinen, kolmas ja epävirallinen sektori muodostavat kokonaisuuden, jolloin puhutaan hyvinvoinnin sekataloudesta. Sekatalous liittyy ajatukseen sektoreiden välisestä yhteistyöstä. Vastuu sosiaalipalveluista on julkisella sektorilla ja osan palveluista se voi ostaa esimerkiksi yksityiseltä sektorilta. (Toikko 2012, 73-74.) Sosiaalipalveluja on tarjolla niin kunnan kuin yksityistenkin tahojen tarjoamana ja maksajana ovat asiakkaat tai kunnat yksin tai yhdessä keskenään. Tärkeintä kuitenkin on, että asiakas saa tarvitsemansa palvelukokonaisuuden. (Kananaja, Lähteinen & Marjamäki 2017, 107.)

Julkinen sektori on siis vastuussa sosiaalipalveluista ja se on samalla keskeisin palveluiden tuottaja. (Toikko 2012, 72.) Julkinen sektori tarjoaa perheiden kanssa tehtävää työtä useassa eri toimipisteessä. Yksityinen sektori on tässä yhteydessä ne yksityiset yritykset, jotka tarjoavat sosiaalipalveluita. Monet yritykset toimivat niin, että työ alkaa siitä, mihin yhdistysten palvelutuotanto loppuu. (Toikko 2012, 73.) Kunnat, järjestöt tai asiakasperheet itse voivat ostaa yksityisten palvelun tuottajien perhetyötä. Perhetyö yksityisellä sektorilla voi olla esimerkiksi perheterapiapalveluita tai varhaiskasvatuksen päivähoidon palveluita. Myös lastensuojelun sijaishuollon ja perhekuntoutuksen palveluita on saatavilla paljon yksityisiltä tahoilta. (Vilén ym. 2010, 33.) Epävirallisen sektorin muodostavat palvelunkäyttäjät, heidän omaisensa sekä muut kansalaiset. Epävirallinen sektori on merkittävä. (Toikko 2012, 73.)

2.4 Lastensuojelun polut

Valma-yhteisökuntoutukseen tullessa perheellä on useimmiten jo lastensuojelun asiakkuus. Sosiaalityöntekijän ohjauksesta perheelle on tarjottu lastensuojelun avohuollon tukitoimia, mutta nämä tukitoimet eivät ole osoittautuneet riittäviksi ja tästä syystä perhe saapuu Valma-yhteisökuntoutukseen. Valma-yhteisökuntoutusjakso voidaan nähdä tietynlaisena aikana osoittaa, että parannusta perheen tilanteessa ja olosuhteissa tapahtuu. Yhteisökuntoutusjakson aikana Valma-yhteisökuntoutusohjaaja pitää tiiviisti yhteyttä eri yhteistyötahoihin koskien perheen tilannetta. Toisinaan asiakkuus päättyy sosiaalityöntekijän valmistelemaan huostaanottoon. Seuraavaksi avaan lastensuojelun kulkua sekä tekstissä ja kaaviossa. Onneksi yleisempää on, että perhe saa onnistumisen kokemuksia, itseluottamusta ja arjessa hyödynnettäviä työvälineitä, jotta perhe pysyy koossa yhteisökuntoutuksenkin jälkeen.

Kun lastensuojelun asia tulee vireille perheenjäsenen toimesta, puhutaan lastensuojelun hakemuksesta. Lastensuojeluilmoitus puolestaan tarkoittaa sitä, kun viranomainen tai muu perheen ulkopuolinen taho ilmoittaa asiasta. Sosiaalityöntekijän tulee viimeistään seitsemän arkipäivän aikana ratkaista, onko lastensuojelutarpeen tarkempi arvio tarpeen. Kiireellisessä tapauksessa lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle, jossa lapsen hyvinvointia ja tilannetta arvioidaan. Jos asia ei ole kiireellinen, arviointi voi tapahtua avohuollossa. Sosiaalityöntekijä voi katsoessaan hyväksi tarjota perheelle mahdollisuutta viettää arviointijakso esimerkiksi perhetukikeskuksessa. Jos se on lapsen edun mukaista, lastensuojelulain puitteissa lapsi otetaan huostaan. Huostaanotolla tarkoitetaan lapsen pitkäkestoista sijoittamista kodin ulkopuolelle. Tässä tilanteessa lapsen huoltajuus pysyy tietyn rajoituksin lapsen vanhemmilla. Sosiaalihuollosta vastaava elin päättää lapsen huolenpidosta ja olinpaikasta. Sosiaalityöntekijä valmistelee huostaanoton ja päätöksen siitä tekee hallinto-oikeus. (Vilén ym. 2010, 31.)

Kuvio 1. Lastensuojelun polut (Vilén ym. 2010, 34).

Yleisempää kuitenkin on, että perhe pysyy koossa yhteisökuntoutuksen aikana ja yhteisökuntoutuksenkin jälkeen ja saa kuntoutuksen avulla onnistumisen kokemuksia, itseluottamusta ja arjessa hyödynnettäviä työvälineitä.

2.5 Perhetyössä käytettäviä menetelmiä ja välineitä

Perhetyön menetelmät ovat työmuotoja, joita työntekijä soveltaa työssään kentällä. (Vilén ym. 2010, 208). Menetelmällä tarkoitetaan laajoja kokonaisuuksia, joissa on tietyt periaatteet ja tavat. Menetelmiä ovat esimerkiksi Theraplay-malli ja sadutus. Menetelmien sisällä käytetään erilaisia työvälineitä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. N.d.) Lastensuojelun asiakastyössä työvälineet ovat mahdollisuus kohtaamiseen lapsen ehdoilla. Työntekijät tarvitsevat tietoa ja mahdollisuuksia tutustua erilaisiin työvälineisiin. Työvälineitä käyttämällä voi päästä lähemmäksi lapsen kokemuksia. (Kallinen 2017.) On tärkeää muistaa menetelmää valittaessa työskentelyn tavoite tietyn asiakkaan kanssa ja ottaa huomioon kyseessä oleva tilanne. Menetelmän käyttö ei siis saa olla itseisarvo, vaan siitä tulee olla hyötyä perheelle. (Vilén ym. 2010, 208.)

Perheiden kanssa työskennellessä työmenetelmät ovat hyvä keino saada lapset ja heidän vanhempansa kertomaan elämästään, mutta menetelmät itsessään eivät ole siis kanssakäymisen ja tapaamisten ensisijainen tarkoitus. Vaikka menetelmiä voidaan käyttää tiedon keräämiseen, tärkeintä on kuitenkin vuorovaikutus lapsen ja vanhempien kanssa. Perhetyön tavoitteet ovat jokaisen perheen kohdalla erilaisia, mutta niillä pyritään samaan, eli perheen itsenäiseen selviytymiseen ilman ulkopuolisia tukitoimia.

Vuorovaikutus on yksi tärkeä menetelmä perheiden kanssa tehtävässä työssä. Erityisesti työntekijän vastuulla on luoda vuorovaikutuksellinen tilanne, jossa molemmat osapuolet voivat saavuttaa tilan, jossa kaikkien näkökulmat ja mielipiteet huomioidaan. Yhteisymmärryksen saavuttaminen voi viedä kauankin aikaa, kun kaikkien perheenjäsenten ajatukset kartoitetaan. Vuorovaikutuksen

ennakoimattomuus voi toisinaan olla haastavaa, sillä keskustelua ei voida kokonaan ennalta suunnitella. Erilaisten tekniikoiden avulla voidaan luoda tiettyjä rakenteita keskustelun varalle. Tekniikoiden lisäksi vielä tärkeämpiä ovat aito läsnäolo ja halu kuulla asiakasta. (Vilén ym. 2010, 77.)

Mihin työskentelyllä pyritään, vaikuttaa siihen mitä työvälinettä tai tekniikkaa käytetään. Menetelmän pohjalla oleva tieto määrittää, keskitytäänkö esimerkiksi asiakkaan ihmissuhteisiin vai pyritäänkö työstämään asiakkaan henkilökohtaisia asioita. Erilaisia työmenetelmiä valittaessa on merkitystä, miten perhetyöntekijä mieltää asiakkaat ja miten asiakkaat ajattelevat työntekijän näkevän heidät. Perhetyöntekijällä on vastuu työskentelynsä sisällöstä. (Rönkkö & Rytönen 2010, 57.)

Työmenetelmiä on hyvä soveltaa joustavasti ja niiden käyttäminen on usein kontekstisidonnaista. Sosiaalityössä käytetään myös sellaisia välineitä, jotka ovat tilanteesta riippumattomia. Tällainen väline voi olla esimerkiksi asiakashaastattelu, joka on aina se sama. (Liukko 2006, 12.) Myöhemmin tässä opinnäytetyössä tuon esiin esimerkkejä työvälineistä, joita olen valinnut Valma-yhteisökuntoutusohjaajan käyttöön.

2.6 Osallisuus ja kuulluksi tuleminen

Perhetyössä on tärkeää, että asiakas kokee tulevansa kuulluksi, onpa käytettävänä työmenetelmänä asiakkaan ja työntekijän välinen vuorovaikutus tai esimerkiksi yksittäinen työskentelykansion työväline. Tässä kappaleessa käsitelen osallisuutta ja kuulluksi tuleamista, sillä linkitän kyseiset asiat onnistuneeseen perhetyöhön ja yhteisöllisyyteen. Osallisuudella tarkoitetaan ihmisen oikeutta saada tietoa suunnitelmista, päätöksistä ja toimenpiteistä, jotka häntä koskevat. Myös ihmisen mahdollisuus saada mielipiteensä kuuluviin ja oikeus tukeen lasketaan osallisuuteen. Osallisuudesta tulee konkreettista, kun asioita tehdään yhdessä. Perheen ja vanhempien kohdalla osallisuus tarkoittaa myös mahdollisuutta ilmaista eriävätkin näkemykset. Päämäärät työskentelyssä tulee olla sellaiset, että vanhemmat voivat olla perheessä vaikuttajia ja päätöksentekijöitä. Luottamuksellinen yhteistyösuhde vaatii

osallisuuden kokemista. Lapsen osallisuutta on se, että hänen mielipiteensä selvitetään ja huomioidaan. On myös tärkeä selvittää lapselle, miksi hänen mielipidettään kysytään. Lapsella tulee olla oikeus hakea ja saada apua sekä toisaalta vastustaa päätöksiä, jotka koskevat häntä. (Rönkkö & Rytönen 2010, 51-52.) Kuulluksi tuleminen on osa kohtaamista. Kohtaamisen ja kuulluksi tulemisen kokemukset määrittävät miten ihminen kokee tulevansa autetuksi. (Rönkkö & Rytönen 2010, 53.)

Osallisuutta ja kuulluksi tulemistä voidaan lisätä yhdessä työstettävien tehtävien kautta. Työntekijän ollessa kiinnostunut perheen tilanteesta, arjesta, kehittämiskohteista ja jopa tärkeimpänä voimavaroista, syntyy perheenjäsenille tunne, että he saavat ehkä viimein äänensä kuuluviin. Heidä kuunnellaan, heidän ajatuksistaan ollaan kiinnostuneita ja heille löydetään aikaa työstää toisinaan hyvinkin henkilökohtaisia asioita. Kaikki nämä osaltaan lisäävät osallisuuden tunnetta.

Osallisuutta on myös se, että asiakas voi antaa palautetta työskentelystä. Rousu ja Holma (1999, 89.) tuovat esiin, että asiakaspalaute on asiakkaalta varsinaisesti hankittua tai muulla keinolla ilmi tullutta tietoa ja mielipiteitä työn toimivuudesta. Palaute kertoo myös sen, mitä asiakas tarvitsisi, jotta työ olisi toimivaa. Jotta toimintaa voidaan arvioida ja kehittää, asiakaspalaute on välttämätöntä. Varsinkin sosiaali- ja terveydenhuollossa keskeinen asia on asiakkaiden tarpeet. Jotta asiakaspalaute voisi olla kohdistettu oikein juuri kyseiseen asiakasryhmään, asiakkaat tulee tunnistaa. On pidettävä myös mielessä tulevat asiakkaat, jotka eivät vielä käytä palveluja, mutta saattavat jossain vaiheessa olla palveluiden käyttäjiä.

Asiakaslähtöisyyttä ajatellen lastensuojelutyössä asiakas ei välttämättä ole tyytyväinen työskentelyyn tai tapaan, jolla työskentely päättyi, joten sekin tulee ottaa huomioon asiakaspalautetta kerätessä. Mikäli asiakas kokee olevansa veloitettu ottamaan työskentelyä vastaan, luo se tiettyä haastetta asiakaslähtöisyydelle. Asiakassuuntautuneessa toiminnassa asiakkaan osallisuus on kuitenkin hyvin merkittävässä roolissa. (Rousu & Holma 1999, 89.)

Puhuttaessa palvelujen tuottamisesta sekä laatuajattelusta asiakaslähtöisyys ja sitä kautta asiakaspalaute ovat suuressa roolissa. Asiakaslähtöisyys tarkoittaa toimintaa, jossa asiakkaan tarpeet ovat etusijalla eikä toimita ainoastaan työntekijän

lähtökohdista käsin. Ei ole olemassa hyvää lastensuojelua ilman asiakkaan näkemystä työskentelystä. Työntekijä ei välttämättä tiedä, mikä on toimivaa asiakkaan näkökulmasta, joten asiakas on oman palvelunsa asiantuntija. (Rousu & Holma 1999, 93-94.)

Asiakastyössä tulee väistämättä vastaan niin myönteistä, kuin kielteistäkin palautetta. On tärkeä ymmärtää, että palaute on hyvin arvokasta ja se on annettu, jotta työtä voitaisiin kehittää. Palaute tulee ottaa vastaan avoimesti ja siinä ilmi tulleisiin asioihin on tärkeä paneutua ja tarvittaessa muuttaa toimintatapoja. Palaute itsessään on hyödyllistä riippumatta siitä, onko se positiivista vai negatiivista. Toisinaan työntekijä voi kokea tekevänsä työtä kenenkään huomaamatta, joten palautteella on suuri merkitys viestittämään, että työ on todella nähty ja koettu. Myönteinen palaute sytyttää palon tekemään työtä jatkossakin hyvin. Myös työntekijän hyvinvoinnin ja työmoraaalin kannalta myönteisellä palautteella on suuri vaikutus. (Sarkkinen 2017.)

Asiakkaalla tulee olla mahdollisuus kertoa myös tyytymättömyydestään. Jos palvelu ei täytä lupauksia joita siitä on annettu, on valitus perusteltu. Tavoitteiden, keinojen sekä asenteen on oltava kunnossa, vaikka lopputulosta ei täysin voida ennalta varmistaa. Valituksen sisällöstä tulee keskustella avoimesti ja on tärkeää arvioida, onko moite aiheellinen. (Mattila 2010, 88-89.)

Ammattitaito palautetta vastaanottaessa on hyvin tärkeää. Ammattitaidolla tarkoitetaan sitä, kun työntekijä tavoittelee parasta mahdollista osaamista itsensä kouluttamisen avulla. Ammattitaitoinen työntekijä ei voi olla siis välinpitämätön vaan hänellä tulee olla arvostava asenne. Omien rajojensa tunnistaminen lukeutuu myös hyvään ammattitaitoon. Työntekijä ei voi pakoilla vastuuta vaan hänen tulee ottaa valitus vastaan ja käsitellä se. Jotta samoja virheitä ei tulevaisuudessa tapahtuisi, ongelmaan johtaneet asiat tulee käydä läpi ja tehdä toimintastrategia jatkoa ajatellen. (Mattila 2010, 87-88.) Koska Valma-yhteisökuntoutuksessa asiakkaan kokemus osallisuudesta on tärkeää ja palautteen kautta asiakas voi itse vaikuttaa työskentelyyn, niin palautelomake on yksi tärkeä osa työskentelykansion sisältöä erilaisten työvälineiden ohella.

3 VALMA-YHTEISÖKUNTOUTUS

Yhteistyökumppanini on Porin ensi- ja turvakotien liiton Esikko, jossa tehdään perhetyötä Valma-yhteisökuntoutuksen muodossa ostopalveluna kunnille. Aiheenani on Valma-yhteisökuntoutustyön kehittäminen työskentelykansion avulla. Tutkimuslupa on myönnetty Esikon toimesta.

3.1 Kansalaisjärjestöjen toiminta

Suomessa on paljon järjestöjä, jotka tuottavat palveluita muun muassa lastensuojeluun. Toiminta voi olla valtakunnallista, alueellista tai paikallista. Joillakin valtakunnallisilla järjestöillä on paikallisia osastoja, jotka keskittyvät esimerkiksi kouluttamiseen, vapaaehtoistoiminnan koordinointiin sekä yhteistyöhön muiden järjestöjen tai kuntien kanssa. Järjestöt ovat ihmisten äänitorvi ja tarpeiden esiintuoja. Järjestöjen kautta on mahdollista tehdä vapaaehtoistyötä, saada vertaistukea sekä osallistua erilaisiin toimintoihin yhteiskunnassa. (Kananoja ym. 2017, 100.)

Parhaimmillaan järjestöjen tarjoama palvelu on ammatillisen osaamisen ja vapaaehtoisten mahdollistamaa tukea. Järjestystoiminnan ominaispiirteenä on palvelutoiminnan ja kansalaistoiminnan välissä oleva toiminta, joka tarjoaa tukea arkielämään. Yhdistysten tekemä työ voi parhaimmillaan ehkäistä syrjäytymistä. (Kananoja ym. 2017, 101.) Järjestötoiminta tuo lisäarvoa palvelutarjonnalle ja ideaalitulanteessa järjestöt auttavat muuten heikosti äänensä kuuluviin saavia asiakkaita palvelujen piiriin. (Kananoja ym. 2017, 109).

Isoilla järjestöillä on koko Suomen kattavia palveluita perheille, kun taas paikallisten tason järjestöt perustuvat useimmiten projektiluontoisiin kehittämishankkeisiin, joissa rahoittajana toimii esimerkiksi Raha-automaattiyhdistys RAY. Ensi- ja turvakotien liitto on Suomen laajuinen palvelun tarjoaja. (Vilén ym. 2010, 33.)

Tehostetun perhetyön innoittamana järjestöt ryhtyivät kokeilemaan sekä kehittämään erilaisia perhetyön muotoja. Ensi- ja turvakotien liitto perusti Alvari-perhetyön vuonna 1989, joka on sittemmin levinnyt yli 20 paikkakunnalle. Järjestö toi myöhemmin myös Families-first-kriisiperhetyön mallin. (Heino 2008, 20.)

Alvari-perhetyö on apuna perheille, joilla on vakavia ongelmia mutta samalla motivaatiota ottaa apua vastaan. Konkreettinen apu, keskustelut sekä työntekijän taidot ovat perhetyön auttavia elementtejä. (Ensi- ja turvakotien liiton www-sivut. N.d.)

Alvari-perhetyö tarjoaa tiivistä apua perheen arkeen. Ongelmina arjessa saattaa olla esimerkiksi uupumusta, yksinäisyyttä ja mielenterveys- tai päihdeongelmia. Myös lasten kasvuun ja kehitykseen saattaa kohdistua riskitekijöitä. Auttaminen tapahtuu perheen voimavarojen vahvistamisella, jotta perheen arki voisi olla sujuvaa ja tuottaa iloa. Kodin askareiden ja asioiden hoitaminen ovat asioita, joihin Alvari-perhetyössä keskitytään. (Lapin ensi- ja turvakoti ry:n www-sivut. N.d.) Nämä Alvari-perhetyön tunnuspiirteet ovat samanlaisia kuin Valma-yhteisökuntoutuksessa.

3.2 Kehittämishankkeesta työmuodoksi

Kehittämishankkeen tulee vastata sosiaali- ja terveydenhuollon yleisiä kehittämistavoitteita. Hanke voi keskittyä esimerkiksi uusien palvelujen tuottamiseen, työmenetelmien kehittämiseen tai laadunhallintaan. Edellytyksenä kehittämishankkeelle on olla valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävä tai muutoin hyödynnettävä laajalla tasolla. (Puonti, Saarnio & Hujala 2005, 50.)

Valma-yhteisökuntoutuksen hoidollinen malli on kehitetty Porin ensi- ja turvakotiyhdistyksessä, ja se toimi kehittämistyönä vuosina 2008-2012. Sen tavoitteena oli löytää arkipäivään ja ihmisläheisyyteen uusi tapa auttaa lapsiperheitä, joilla on vaikea elämäntilanne. Ajatus hankkeesta heräsi työskenneltäessä lähellä perheitä, jotka olivat uupuneita kulkemaan auttamisverkostosta toiseen ilman, että he olisivat tulleet todella autetuiksi. (Saarinen 2012, 5.)

Raha-automaattiyhdistys ry mahdollisti taloudellisesti Valma-yhteisökuntoutuksen sen alkaessa vuonna 2008. Projektirahoitus mahdollisti viiden vuoden kehittämishankkeen ja näin toiminta sai alkunsa. Tehostettua perhetyötä alkoi tehdä kaksi kokopäiväistä työntekijää. Perustana toiminnalle oli alusta alkaen yhteisöllisyys, vertaistuki sekä sosiaalinen vuorovaikutus. Perheille tahdottiin rakentaa koti keskelle palveluja ja mahdollistaa vanhemmuuden kasvu ja henkilökohtainen voimaantuminen.

Toiminnassa huomioitiin myös vanhempien kokemat traumaattiset asiat. (Saarinen 2012, 5.) Tämän jälkeen toiminta on jäänyt työmuodoksi. Nykyisin Valma-yhteisökuntoutuksessa työskentelee yksi työntekijä.

Valma-yhteisössä ohjaajalla ja ohjattavalla on tasavertainen ja kunnioittava suhde. Työ on ratkaisukeskeistä ja asiakkaan omat voimavarat ovat lähtökohtana. Ohjausprosessissa kiteytyy ihmistuntemus, sanattoman viestinnän huomioon ottaminen sekä tilannearvio. (Saarinen 2012, 8.) Valma-yhteisökuntoutusjakson aikana asiakkaat asuvat Porin ensi- ja turvakotiyhdistyksen tiloissa olevissa asunnoissa.

Jakson jälkeen asiakasperheet siirtyvät jälkihuoltoon tai tehostettuun jälkihuoltoon. Tavallinen jälkihuolto tarkoittaa sitä, että perheet muuttavat itsenäisesti palvelutalon ulkopuolelle, kun taas tehostetun jälkihuollon piirissä perhe jatkaa asumista Esikossa. Jälkihuolto on aikaansaatuksen muutosten vahvistamista ja kannattelevaa työtä. Yhteisötoiminta on jälkihuoltoperheille vapaaehtoista. (Saarinen 2012, 8.)

3.3 Valma-yhteisökuntoutuksen tavoite

Valma lyhenne tulee sanoista valmennusta mahdollisuuteen. Nimi valma on myös kunnianosoitus edesmenneelle sosiaalityöntekijälle Valma Forsanderille, joka teki ansiokkaasti työtä ensi- ja turvakotityön kentällä perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. (Saarinen 2012.)

Valma-perhetyö tarjoaa kotikäyntejä, yksilöohjausta, yhteisöllisyyttä ja vertaustukea, retkiä ja osallisuuden tuomia positiivisia kokemuksia. (Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n www-sivut. N.d.) Valma-yhteisökuntoutus on perheiden apuna, kun perheen voimavarat ovat riittämättömät. Työ on suunnitelmallista ja tavoitteellista arjen vakauttamista, lapsen syntymään valmistautumista ja lapsen kasvun ja kehityksen tukemista. Valma-jälkihuolto puolestaan on tukena jakson aikana koettujen onnistumisten kannattelussa. Asiakastyöllä on arvot ja laatuksiteerit, jotka tulee käydä toteen. (Valma-yhteisökuntoutus esite. N.d.)

Vuoden 2016 Valma-yhteisökuntoutuksen vuosikertomuksessa käy ilmi kyseisen vuoden asiakasmäärä, ikäjakauma, asiakkuuden syitä sekä työstä saatu palaute. Näiden tietojen perusteella Valma-yhteisökuntoutustyö avautuu uudella tavalla.

Vuonna 2016 Valma-yhteisökuntoutuksessa oli yhteensä yhdeksän perhettä. Kaikilla perheillä oli lastensuojelun asiakkuus ja vanhempien ikäjakauma oli 15-37 vuotta. Perheiden yleisimmät ongelmat olivat arjen kaoottisuus, heikko elämänhallinta, taloudelliset vaikeudet, mielenterveys- ja vuorovaikutusongelmat sekä parisuhdeongelmat. Oman lapsuuden traumaattiset kokemukset olivat myös yleisiä Valma-äideillä. (Valma-yhteisökuntoutuksen vuosikertomus 2016, 17.)

Kertomusvuonna tulokset olivat positiivisia, lapsen tarpeisiin opittiin vastamaan ja lapsi tuli näkyvämmäksi, vanhempien verkostot laajenivat sekä heidän itsetuntonsa koheni. Luottamus omiin kykyihin ja itsenäisyyteen kasvoi, vaikeistakin asioista pystyttiin kertomaan ja näin ollen elämänhallinta parani. (Valma-yhteisökuntoutuksen vuosikertomus 2016, 17-18.)

Vuonna 2016 kerättiin palautetta Valma-yhteisökuntoutuksen perheiltä ja kaikki yhdeksän perhettä antoivat palautetta. Palautteen mukaan kuntoutus tarjosi henkistä tukea, apua ja neuvoa lastenhoidossa, lievitti yksinäisyyttä, opetti ruoanlaittoa ja pyykkihuoltoa, vahvisti itsetuntoa ja uskoa omiin voimavaroihin. Myös yhteistyökumppaneilta kerättiin palautetta, mutta sitä saatiin ainoastaan yhdeltä yhteistyökumppanilta. Tämän palautteen mukaan Valma-yhteisökuntoutus huomioi kaikki perheenjäsenet yksilöinä, turvasi lasten kasvuolosuhteita, tarjosi intensiivistä ja tavoitteellista tukea arkeen sekä rytmitti sitä. (Valma-yhteisökuntoutuksen vuosikertomus 2016, 18-19.)

Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry järjestää Valma-perhetyön lisäksi muita palveluita lapsiperheiden tukemiseen, vanhemmuuden tukemiseen sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen. Samoissa tiloissa toimii myös Porin Esikon Turvakoti, joka tarjoaa turva-asumista. Porin Esikossa on kymmenen asuntoa, jotka toimivat omalla vuokrasopimuksella. Neljä näistä asunnoista on varattu Valma-yhteisökuntoutuksen perheille. (Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n www-sivut. N.d.)

3.4 Arki Valma-yhteisökuntoutuksessa

Valma-perheiden viikkoon kuuluu yhteisökokoontuminen, johon tulevat kaikki Valma-perheet. Yhteisössä keskustellaan luontevasti polttavista puheenaiheista yhdessä ruokaa tehden. Kaikille annetaan jokin ruoanlaittoon liittyvä tehtävä, esimerkiksi salaatin teko tai sämpylöiden leipominen. Jos joukossa on joku, joka ei ole esimerkiksi ennen keittänyt perunoita, saa hän sen tehtäväkseen. Ohjaaja opastaa ruoanlaitossa ja on koko ajan läsnä. Kun ruoka on valmista, istutaan yhdessä alas ja syödään. Joskus keskustelu on hyvin arkista mutta toisinaan ruokapöydän ääressä keskustellaan hyvinkin henkilökohtaisia asioita. Valma-yhteisökuntoutus on nimensä mukaisesti yhteisöllistä toimintaa, jossa perheet saavat vertaistukea ja ryhmään kuulumisen tunteita. Kun ruoka on syöty, siivotaan yhdessä jäljet. Yhteisökuntoutusohjaajan tehtävänä on huomioida jokainen yksilönä ja antaa tilaa, jos sitä tarvitaan. Jotkut ei välttämättä halua olla äänessä yhteisessä toiminnassa, kun taas toisilla on paljonkin asiaa kerrottavanaan. Ohjaajan tehtävänä on siis hyväksyä, kannustaa ja olla tilanteessa aidosti mukana.

Perheiden koteihin tehdään kotikäynnejä. Yleensä käynnit ovat aiemmin sovittuja, mutta myös yllätyskäynnejä voidaan tarpeen tullen suorittaa. Kotikäynnit voivat olla keskenään hyvinkin erilaisia. Vaikka käynneille olisikin runko, toisinaan tilanteet muuttuvat ja työskentely tapahtuu tilanteen mukaan. Rönkkö ja Rytönen tuovat esiin kirjassaan ”Monisäikeinen perhetyö” (2010, 15), että koti on perheelle tärkeä paikka, jossa käsitellään suuria tunteita ja työntekijän tulee kunnioittaa tätä.

Kotikäynneillä kodin siisteyteen, kaupassa käymiseen ja ruoanlaittoon liittyvät asiat ovat jokaisen perheen kanssa yhdessä läpikäytäviä. Kotikäynneillä voidaan tehdä harjoitteita, kuten kartoittaa perheen tukiverkostoa tai tehdä ajankäyttöympyrää. Eri tukien hakeminen ja virastoihin soittaminen ovat myös asioita, joita kotikäynnit pitävät sisällään. Myös Vilén ym. (2010, 218) näkevät, että koti on perheen oma alue, eikä siellä voi työskennellä samalla tavalla kuin muualla. Kodin olosuhteiden, kuten siisteyden huomioiminen kotikäynnillä on myös tärkeää tehtävän työn vuoksi. Kotona työskennellessä voidaan käyttää samoja työvälineitä kuin muuallakin. Erityisesti kodin kuntoon liittyvät asiat, päivärytmi, nukkumajärjestelyt ja ruokailutilanteiden

sujumisen puheeksi ottaminen voivat olla luonnollisia aiheita keskustella juuri perheen kotona.

Kanssakäyminen Valma-yhteisökuntoutuksessa on luonnollista, sillä työntekijät ovat samassa rakennuksessa, missä perheet asuvat. Välillä akuutit asiat eivät voi odottaa kotikäyntiin asti, joten asiakkaat voivat tulla toimistoon keskustelemaan asioistaan. Rakennuksessa työskentelee monta työntekijää ja perheet saavat apua kysymyksiinsä myös muilta työntekijöiltä, jos Valma-ohjaaja ei ole tavoitettavissa. Yhteisöllisyys näkyy koko talon hyvässä ilmapiirissä, kaikkia tervehditään ja kutsutaan nimellä.

Valma-perhetyöhön kuuluvat tietyt säännöt ja rajoitukset. Esimerkiksi viikolla ja viikonloppuna on tietyt ajat, jolloin perheen tulisi olla takaisin asunnossaan. Osalle asiakkaista näitä rajoituksia voi olla hankala ymmärtää ja noudattaa, mutta yhteisökuntoutukseen on tultu nimensä mukaisesti kuntoutumaan ja opettelemaan arkisia asioita ja rutiineja, joten tietyt säännöt ovat siitä syystä välttämättömiä. Yhteisiä tapaamiskertoja kutsutaan yhteisöiksi ja niihin tulee osallistua. Yhteisöissä on puhelinkielto, ellei lupaa ole erikseen pyydetty ennen yhteisöä.

Yhteisön ilmapiiriin vaikuttaa eniten se, millainen ryhmä samanaikaisesti talossa asuu. Asukkaiden välille voi ihanteellisimmassa tapauksessa syntyä rakentava ystävyys, joka jatkuu asiakkuuksien loppumisenkin jälkeen. Kun taas toisinaan perheiden välille voi syntyä kitkaa, joka valitettavasti vaikuttaa koko yhteisön hyvinvointiin. Eri ikäisten ja täysin erilaisista lähtökohdista tulevien perheiden yhteys voi siis parhaimmillaan olla rikastavaa ja antoisaa kaikille osapuolille, mutta toisinaan ristiriitatilanteilta ei voida välttyä.

3.5 Valma-yhteisökuntoutuksen asiakasryhmä ja sen erityispiirteet

Valma-yhteisökuntoutus on tarkoitettu sellaisille perheille, jotka tarvitsevat runsaasti tukitoimia vanhemmuuteen ja joilla on todennäköinen huostaan oton riski. Myös lapsiperheet, joissa vanhemmat ovat hyvin nuoria ja tarvitsevat kokonaisvaltaista apua ja tukea hyötyvät Valma-työstä. Valma-yhteisökuntoutukseen tulevat perheet ovat

keskenään hyvin erilaisia, mutta myös yhteneväisyyksiä löytyy. Vanhemmat voivat olla hyvin eri-ikäisiä ja erilaisista lähtökohdista.

Monesti Valma-perhetyön asiakasperheillä on useita eri ongelmatekijöitä, jotka yhdessä aiheuttavat sen, että pelkät avopalvelut eivät riitä. Yhteisökuntoutusjaksolla olevat äidit ja isät voivat olla iältään niin nuoria, että lasten kanssa toimimiseen ei ole riittäviä valmiuksia. Erilaiset mielenterveyteen liittyvät ongelmat voivat olla esteenä riittävään hoivan ja turvallisuuden tarjoamiseen lapsille. Myös vanhempien päihdeongelmat voivat aiheuttaa tuen tarvetta, mutta akuutissa päihdeongelmassa yhteisökuntoutus ei ole oikea paikka perheelle.

Valma-yhteisökuntoutukseen on mahdollista osallistua jo odotusaikana, jolloin työ tukee varhaisen vanhemmuuden kehittymistä. (Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n www-sivut. N.d.). Valma-yhteisökuntoutus-ohjaaja on tukena tulevalle äidille raskausaikana, ennen synnytystä ja sairaalasta kotiin palaamisen jälkeen. Työskentelykansiossa on osuus, jossa on kerättyä tietoa tulevalle äidille.

Vanhemman ja lapsen välisessä kiintymyssuhteessa voi syystä tai toisesta olla puutteita, joihin yhteisökuntoutusjakson aikana keskitytään. Annamajja Puonti ym. kertoo kirjassaan ”Lastensuojelu tänään” (2005, 123) kiintymyssuhteesta, joka kehittyy jo raskausaikana vauvan ja vanhemman välille. Raskausaikana äiti muuttaa elämäntapojaan esimerkiksi lopettamalla tupakoinnin ja alkoholin käytön. Näillä teoilla äiti suojelee vauvan kehitystä.

Toisinaan Valma-perheille voi olla haastavaa jakaa traumaattisia kokemuksia tai he saattavat olla vaivautuneita omista elämäntavoistaan. Näitä asioita pyritään työstämään työskentelyn aikana. Uskon työvälaineistä olevan hyötyä keskustelun tueksi, jotta perheenjäsenten kanssa voidaan luontevasti keskustella hyvinvoinnin paranemisen kannalta tärkeistä asioista. Yhteisökuntoutusjaksolla olevat perheet hyötyvät työskentelykansiossa myös siitä syystä, että työvälaineet ovat helppoja ymmärtää ja noudattaa. Niiden avulla voidaan jäsentävää niin perheen historiaa, kuin myös tämän hetkisiä voimavaroja ja hyvinvointia.

3.6 Vanhemmuus

Valma-perhetyössä vanhemmuutta arvioidaan ja tuetaan työskentelytavoitteiden mukaisesti. Perhetyössä voidaan arvioida esimerkiksi vanhemman kykyä tukea lapsen kehitystä sekä kykyä asettaa turvalliset rajat. Vanhemman kasvatuskäytäntöjä sekä omasta jaksamisesta huolehtimista tarkkaillaan ja työstetään perheen kanssa. (Vilén ym. 2010, 132.)

Vanhemmuus on parhaimmillaan antoisaa ja merkityksellistä (Vilén ym. 2010, 130). Valma-yhteisökuntoutusjaksolla olevat perheet tarvitsevat tukea vanhemmuuteen. Toisinaan tuen tarve on ensimmäisen lapsen kohdalla, kun taas toisissa perheissä vanhemmuuden ongelmat alkavat tai jatkuvat kun lapsia tulee lisää.

Lapsen saaminen ja vanhemmaksi tuleminen on aina suuri asia. Tunteet uudesta elämäntilanteesta voivat johtua esimerkiksi siitä, oliko raskaus suunniteltu vai ei. On syytä muistaa, että vanhemman omat lapsuuden kokemukset voivat vaikuttaa merkittävästi omaan vanhemmuuteen. Vanhemmaksi tulemisen aikana vanhempi käy läpi oman lapsuutensa muistoja. Nämä muistot helpottavat oman lapsen tarpeisiin vastaamista. (Vilén ym. 2010, 126-127.)

Lapsen kokemus turvallisuudesta syntyy vanhemman kyvystä olla herkkä huomaamaan lapsen tarpeet. Tällainen vanhempi virittäytyy iloon tai suruun lapsen kanssa ja pystyy jakamaan lapsen tunnetilan. Turvallisten rajojen asettaminen on myös vanhemman tehtävä. Lapsen kanssa tulee keskustella rajoista yhdessä, jotta lapsi oppii ymmärtämään syyt rajojen taustalla. Olennaisena vanhemmuuteen kuuluvat aito rakkaus ja välittäminen. Kun lapsi saa kokemuksen siitä, että hänen onnistumisestaan iloitaan ja hänen asioistaan ollaan aidosti kiinnostuneita, lapsi tuntee olevansa rakastettu. Hyvin tärkeää on, miten vanhempi nauttii ja arvostaa lastaan. Osa vanhemmuutta on myös omista arvoista ja elämänkatsomuksesta kertominen lapselle. Lapsen on tärkeä tietää mistä vanhempi nauttii tai mitä vanhempi tekee, kun hän esimerkiksi pelkää. (Vilén ym. 2010, 127-128.)

Vanhemman on tärkeä pitää mielessään myös oma jaksaminen. Kun vanhempi voi hyvin, hän jaksaa pitää kiinni johdonmukaisesti sovituista asioista lapsen kanssa.

Hyvään vanhemmuuteen kuuluu merkittävästi myös, että vanhempi osaa ja uskaltaa pyytää apua, kun perhe sitä kaipaa. (Vilén ym. 2010, 130.) Valma-perhetyössä pyritään luomaan luottamuksellinen suhde asiakkaaseen, jotta asiakas uskaltaa tarvittaessa pyytää apua. Vanhemmuustyöskentelyssä voidaan myös käyttää esimerkiksi vanhempien kanssa käytettäviä työvälineitä sekä vuorovaikutusta vahvistavia menetelmiä.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena syntyi työskentelykansio Valma-yhteisökuntoutuksen käyttöön. Tiedon keruun kansiota varten toteutin eri lähteitä avuksi käyttäen. Pyrin tekemään kansiosta mahdollisimman monipuolisen, jotta siitä olisi hyötyä niin työntekijälle, asiakkaalle, työyhteisölle, minulle itselleni kuin muillekin perhetyöstä kiinnostuneille. Ensisijainen hyödyn saaja on työntekijä, mutta asiakasryhmä eli Valma-perheet saavat välillisen hyödyn opinnäytetyöstä.

Lomakkeet, joita kansio pitää sisällään ovat joko valmiita lomakkeita, kuten esimerkiksi Kelan lomakkeet, itse kyseiseen tarkoitukseen muokattuja tai uusia teorian pohjalta rakennettuja lomakkeita. Kansiossa on aloitussivu, jossa kerrotaan mitä kansio pitää sisällään ja kenelle se on tarkoitettu. Kaikki kansioon kerätyt harjoitteet eivät toimi kaikkien perheiden kohdalla, joten työntekijä itse päättää, mikä sopii kenenkin kanssa käytettäväksi. Työvälineet ovat luonnollinen tapa lähestyä asiakasta monessa eri tilanteessa.

4.1 Työn kehittäminen ja uudistaminen

Työskentelykansion avulla on tarkoitus kehittää Valma-perhetyötä. Valma-yhteisökuntoutuksessa työntekijä tekee työtä yksin. Kun työntekijä on poissa, hänen sijaisensa tulee olla tietoinen, miten työtä tehdään ja minkälaisia työvälineitä on käytössä. Uskon tästäkin syystä työskentelykansion olevan tarpeellinen uuden työntekijän perehdytyksessä, sillä työskentelykansion avulla monet käytössä olevat

työvälineet ovat kerättyinä samoihin kansiin. Työvälineitä, listauksia tai lomakkeita ei tarvitse erikseen hakea, sillä ne ovat käyttövalmiina.

Työyhteisön hyvällä toimintakyvyllä tarkoitetaan valmiutta vastata jokapäiväisen työn vaatimuksiin, sekä uusien tilanteiden käsittelyyn. Sosiaalialalla on tapahtunut paljon muutosta, ja sitä tapahtuu edelleen. Muutos näkyy niin toimijoissa, rakenteissa kuin käytännöissäkkin. Työmäärä lisääntyy, vaikuttavuuden tarve kasvaa sekä työntekijän oma jaksaminen tuo haasteita. (Seppänen-Järvelä & Vataja 2009, 9.)

Seppänen-Järvelä ja Vataja (2009, 47) kirjassaan ”Työyhteisö uusille urille” painottavat, että kehittämisen kannalta on olennaista saada kehittämisosaamista mahdollisimman monelle työyhteisön jäsenelle. Työyhteisön vaihtuvuus voi olla riskitekijä uusien käytäntöjen juurtumiselle. Tiedon siirtämisen ja dokumentoinnin merkitys on tällaisessa tilanteessa hyvin suuri. Pysyvät tavat ja käytännöt helpottavat kuitenkin juurtumista. Kehittämisen hyödyn huomaaminen on suuressa roolissa, kun uutta työskentelytapaa otetaan osaksi työtä.

4.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisella opinnäytetyöllä tarkoitetaan työtä, joka keskittyy kehittämään, ohjeistamaan, järjestämään tai järjeistämään toimintaa ammatillisella kentällä. Tästä syystä toiminnallisella opinnäytetyöllä on yleensä toimeksiantaja. Tuotos voi olla esimerkiksi kirja, opas, kehittämissuunnitelma tai jokin muu tuotos tai projekti. Toiminnallinen opinnäytetyö pitää sisällään kirjallisen tuotoksen eli opinnäytetyön raportin sekä toiminnallisen tuotoksen. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tulee olla teoreettinen viitekehys. (Virtuaali ammattikorkeakoulun www-sivut 2006.)

Toiminnallinen opinnäytetyö pitää sisällään portfolion, joka on kokoelma työnäytteitä, jotka opiskelija on yhdistänyt tarkoituksenmukaisesti ja harkitusti yhdeksi kokonaisuudeksi. (Vilka & Airaksinen 2004, 46.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tekijältä odotetaan kehittävää ja tutkivaa työtettä. Ote näkyy teorian valintana sekä ratkaisujen perusteluina. Tärkeää toiminnallisessa

opinnäytetyössä on kriittinen suhtautuminen omaan työhön. Tavoitellut päämäärät tulee näkyä viestinnällisin ja visuaalisin keinoin tuotoksesta. (Virtuaali ammattikorkeakoulun www-sivut 2006.)

Toiminnallisen opinnäytetyön raportista selviää mitä, miksi ja miten työ on tehty, millainen työprosessi oli sekä millaisiin johtopäätöksiin on tultu. Raportista käy myös ilmi, miten omaa prosessia ja tuotosta arvioidaan. Opinnäytetyö ei ole pelkästään ammatillisen kasvun, vaan myös persoonallisen kasvun väline. (Vilka & Airaksinen 2004, 65.)

Lähdekritiikin käyttö opinnäytetyötä kirjoittaessa on välttämätöntä. Teoksen ikä, laatu ja lähteen auktoriteetti ovat asioita, joihin tulee kiinnittää huomiota lähteitä käytettäessä. Toiminnallisen opinnäytetyön arvo ei ole suoraan verrannollinen lähteiden määrään vaan laatuun. Jokaisen lähteen tulee siis palvella opinnäytetyötä. (Vilka & Airaksinen 2004, 72, 76.)

Työntekijöillä, opiskelijoilla, asiakkailta ja tutkijoilla on lupa kehittää työtä. Tämä lupa on annettu ulkopuolelta, mutta kehittäjän tulee myös antaa lupa itselleen. (Muukkonen & Paasivirta 2012, 17.) Kuten Seppänen-Järvelä (2009, 43) kirjassaan ”Työyhteisö uusille urille” kirjoittaa, kehittämiskyvykkyydessä yksilö ja yhteisö nivoutuvat toisiinsa. Yksittäisen työntekijän taidot, kyvykkyys joka ryhmällä tai tiimillä on, sekä koko työyhteisön osaaminen ovat kytkettyinä tiukasti toisiinsa.

Työskentelykansion tarkoituksena on kehittää Valma-yhteisökuntoutusta, jotta työ olisi mahdollisimman mutkatonta ja jäsentynyt työntekijälle ja asiakkaille. Uskon, että jokainen moderni organisaatio tahtoo kehittää työtään.

4.3 Tiedonhankinta

Opinnäytetyön suunnitteleminen alkoi syksyllä 2017, kun suurin ammatillisen harjoittelun Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n Valma-yhteisökuntoutuksessa. Harjoittelun loppupuolella kysyin ohjaajaltani, olisiko hänellä tarvetta opinnäytetyölle. Hän kertoi miettineensä työskentelykansiota, joka voisi tehdä hänen

työstään sujuvampaa. Pohdin asiaa ja päätin ottaa selvää aiheesta. Aloin selvittää erilaisia työmenetelmiä ja niissä käytettäviä työvälineitä ja huomasin aiheen olevan itselleni hyvin mieluisa. Aloin kirjoittamaan suunnitelmaa loppuvuodesta ja hyväksyin sen vuoden 2018 alkupuolella.

Sain tietoa eri kirjastojen valikoimasta, kirjoista ja lehdistä. Internetistä löysin muun muassa eri yhdistysten verkkosivuja, joista sain paljon apua teoriapohjaani. Erityisesti Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen verkkosivut tulivat itselleni hyvin tutuiksi. Porin ensi- ja turvakodilta sain monta esitettä, lomaketta ja vuosikertomuksen. Harjoitteluni ja opintojeni ansiosta minulla oli jo valmiiksi jonkin verran pohjatietoa ja tiesin jo alussa, mihin aihealueeseen työssäni keskityn. Aiheen rajaus ja painopisteet muuttuivat silti opinnäytetyön tekemisen aikana.

Perehdyin lastensuojelussa käytettyihin työvälineisiin ja totesin niitä olevan hyvin paljon. Samoista harjoitteista on olemassa myös useita erilaisia versioita. On työntekijän omasta kokemuksesta ja motivaatiosta kiinni, mitä välinettä hän työssään käyttää. Valitsin työvälineet eri sosiaalialan ammattilaisten kanssa käymieni keskusteluiden pohjalta. Valma-yhteisökuntoutusohjaaja kertoi välineistä, joita hän on itse käyttänyt ja joista hänelle olisi mahdollisesti hyötyä jatkossa. Keskustelin myös muutaman muun perhetyötä tekevän työntekijän kanssa, jotta saisin laajemman kuvan hyväksi todetuista työvälineistä. Lisäksi hankin itse tietoa työvälineiden käytöstä ja kokemuksista myös eri verkkosivuilta, lehdistä ja kirjoista.

Sain apua Valma-työntekijältä työskentelykansion teossa. Päätin jo alussa, että suurimman hyödyn työntekijälle tuo kansio, joka olisi juuri hänen työskentelynsä sopiva. Otin selvää perhetyön eri muodoista ja toimintatavoista, joita halusin opinnäytetyössäni käsitellä. Ehdotin erilaisia harjoitteita työntekijälle ja hän auttoi minua valitsemaan hänelle sopivimmat. Tietoa aiheesta löytyi paljon ja aiheen rajaaminen oli siitä syystä paikoitellen hankalaa.

5 TYÖSKENTELYKANSIO

Opinnäytetyön tuotoksena toimii konkreettinen työskentelykansio. Kansio pitää sisällään jo aiemmin mainitut lomakkeet ja Valma-perheille kootut tietopaketit. Kansiota käytetään Valma-työssä yhteisökuntoutusohjaajan toimesta. Kansion tulisi olla aina saatavilla, kun työntekijä tarvitsee erilaisia välineitä tai esimerkiksi Kelan hakemuslomakkeita.

Ensi- ja turvakotiyhdistyksen työorganisaatiossa voi muillakin työntekijöillä olla tarvetta kansiolle, joten jos Valma-työntekijä kokee haluavansa saattaa se muiden työntekijöiden käyttöön, se sopii minulle. Opinnäytetyö ei pidä sisällään materiaalia, joka on eettisistä syistä henkilökohtaista. Opinnäytetyölle ei tarvittu lupahakemusta Ensi- ja turvakotien liitolta, sillä asiakkaita ei haastateltu eikä heidän tietojaan käsitelty.

5.1 Kansion työvälineet

Seuraavaksi käsitelen joitakin työvälineitä, lomakkeita ja listauksia, jotka löytyvät työskentelykansioista. Kansio sisältää paljon muitakin työvälineitä, mutta tässä opinnäytetyössä ei ole tarkoituksenmukaista esitellä kuin joitakin esimerkkejä. Jaoin välineet perheen historiaan liittyviin työvälineisiin, arjen hallintaan ja hyvinvointiin liittyviin työvälineisiin, lasten kanssa käytettäviin työvälineisiin, tietopaketteihin tuoreelle äidille sekä kelan lomakkeisiin ja palautelomakkeisiin. Kaikki kansioista löytyvät työvälineet ja lomakkeet ovat tarkkaan mietittyjä ja teorian pohjalta peilattuja työvälineitä ja ne kaikki omalta osaltaan helpottavat Valma-perheiden kanssa työskentelevää työntekijää, mutta samalla ne ovat apuna käsiteltäessä esimerkiksi asiakkaan menneisyyttä, tätä hetkeä ja tulevaa.

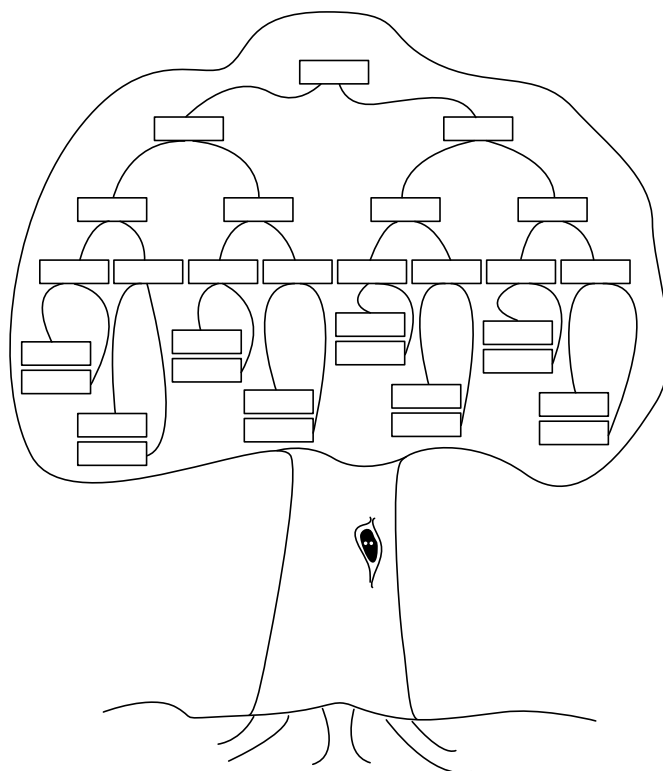
Valma-perheet voivat tulla yhteisökuntoutukseen hyvin monesta eri syystä. Tämän vuoksi ei pystytä määrittämään ennalta työvälineitä, joita jokaisen perheen kanssa käytetään työskentelyn aikana. Ideani työskentelykansion kokoamisessa oli, että työvälineissä tulee olla runsaasti vaihtoehtoja ja niitä saa ja kuulukin muokata perheen lähtökohdista ja tarpeista käsin. Esimerkiksi kuvakortteja on hyvin monenlaisia ja niitä voi käyttää sellaisenaan tai vapaasti yhdistellen. Joidenkin perheiden kanssa taas ei

tarvitse käyttää ajankäyttöympyrää tai sukupuun työstäminen voi tapahtua täysin suunnittelematta ilman tarvetta erilliselle lomakkeelle. Perheeseen tutustumisen ja heidän ehdoillaan työskentelyn avulla voidaan saavuttaa parhaat tulokset.

5.1.1 Perheen historiaan liittyviä työvälineitä

Perhe- tai sukupuun työstäminen on perhetyössä oiva väline. Työntekijä voi piirtää puun perheen puolesta, tai perhe voi piirtää sen itse. Puuta ei tarvitse piirtää yhdellä kertaa, vaan sen piirtäminen voidaan jakaa osiin. Ensimmäisellä kerralla voidaan piirtää esimerkiksi ydinperhe ja muilla kerroilla laajentaa puuta vanhempien lapsuuden perheisiin ja niin edelleen. Jos puuta piirretään osissa, työntekijä voi antaa perheelle tehtäväksi miettiä perhe- tai sukupuun johonkin osaan liittyviä asioita tapaamisten välissä. Perhe- ja sukupuun tekeminen on tehokas ja helppo tapa kartoittaa perheen ja suvun kokonaisuutta. Puun tekeminen tarjoaa perheelle uutta tapaa nähdä itsensä osana perhettä ja sukua sekä suhteista saattaa olla helpompi keskustella puun teon seurauksena tai jopa sen aikana. Perheen ja suvun mahdolliset myytit, säännöt ja sukupolvilta toisille siirtyneet tavat toimia konkretisoituvat ja hahmottuvat puun teon myötä niin perheelle itselleen, kuin työntekijällekin. (Rönkkö & Rytönen 2010, 159-160.) Kansiossa on valmis sukupuun pohja, joka kattaa viisi sukupolvea.

Sukupuu: viisi sukupolvea

www.FreePrintablePdf.eu

Aikajana on hyvä työväline perhetyössä. Sitä voidaan hyödyntää lapsille sekä aikuisille. Aikajanalla kuvataan esimerkiksi läheissuhteita sekä niiden muutoksia eri elämäntilanteissa. Aikajana kattaa perinteisen aikajanan sekä elämänsäkaaren. Perinteisessä aikajanassa kootaan henkilön historiaa. Perheen kanssa tehtävässä työssä eri perheenjäsenten aikajanoja voidaan tarkastella rinnakkain, jotta kaikkien näkökulmat tulevat kuulluiksi. Elämänsäkaari puolestaan huomioi elämän huippuhetket sekä huonot vaiheet. Elämänsäkaari voi kattaa koko elämän, tai se voidaan rajata tiettyyn ajanjaksoon. Elämänsäkaarta voidaan myös tehdä osissa sitä mukaa, kun vaihteita kertyy elämässä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. N.d.) Perhetyöntekijä voi työstää perheen elämän muutoksia janojen avulla. Tilanteet jäsentyvät ja muutoksen tekemisen tärkeys voi kirkastua yhdessä piirtämisen seurauksena. (Rönkkö & Rytönen 2010, 84.)

Verkostokartta puolestaan auttaa hahmottamaan elämään vaikuttavia ihmissuhteita. Asiakas itse on kartan keskiössä ja asiakkaan elämässä olevat ihmiset on jaettu neljään

eri lohkoon. Lohkoja ovat perhe, ystävät, sukulaiset ja viranomaiset. Läheiset ihmiset tulee merkitä lähelle itseä, kun taas etäiset ihmiset kauemmas. Verkostokartan avulla voidaan lisäksi selvittää, mitkä ihmissuhteet ovat kielteisiä asiakkaalle. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. N.d.).

Verkostot muuttuvat elämän eri vaiheissa ja lyhyissäkin ajoissa. Työntekijän on varottava tekemästä liian hätäisiä tulkintoja, sillä pienikin riitatilanne saattaa vaikuttaa verkostokarttaan. Karttaa voi olla hyvä tehdä osissa, jotta se voi elää tilanteiden mukana. (Vilén ym. 2010, 223). Verkostokartta oli ensimmäisiä työvälineitä, joita mietin opinnäytetyötä aloittaessani. Verkostokartan tekeminen on toivottavaa esimerkiksi tilanteissa, jossa asiakas ilmaisee olevansa yksinäinen tai kertoo tukiverkostonsa olevan pieni. Yhdessä on mahdollista miettiä, miten verkostoa on mahdollista laajentaa. Valma-perheillä saattaa olla läheisiä tai sukulaisia, joihin yhteydenpito on syystä tai toisesta katkennut. Läheisverkoston pohtiminen ja ihmissuhteiden läheisyys tai etäisyys voivat jäsentää positiivisia ihmissuhteita tai toisaalta sen avulla voidaan pohtia negatiivisten ihmissuhteiden merkitystä elämässä.

5.1.2 Arjen hallintaan ja hyvinvointiin liittyviä työvälineitä

Ajankäyttöympyrä on apuväline perheen vuorokausirytmien kartoittamiseksi. Sen avulla saadaan selville mahdolliset ajankäyttöön liittyvät huolenaiheet mutta myös voimavarat. Ajankäyttö on kokemuksellista, joten on hyvä verrata jokaisen perheenjäsenen ajatuksia perheen ajankäytöstä. Valma-perheiden ajankäyttö on toisinaan hyvinkin haasteellista. Totutut toimintatavat ja opitut mallit vääristävät kuvaa, miten vuorokauden tunnit tulisi rakentavasti käyttää. Pitkä ruutu-aika esimerkiksi television edessä tai puhelimella, myöhäiset nukkumaanmenoajat ja ruoka-aikojen epäsäännöllisyys ovat asioita, joita Valma-yhteisökuntoutuksessa käsitellään. Uskon ajankäyttöympyrän kartoittavan tilannetta paremmin kuin pelkkä keskustelu aiheesta. Myös asiakkaalle itselleen hahmottuu ajankäytölliset asiat paremmin niiden ollessa paperilla ja itse täytettynä.

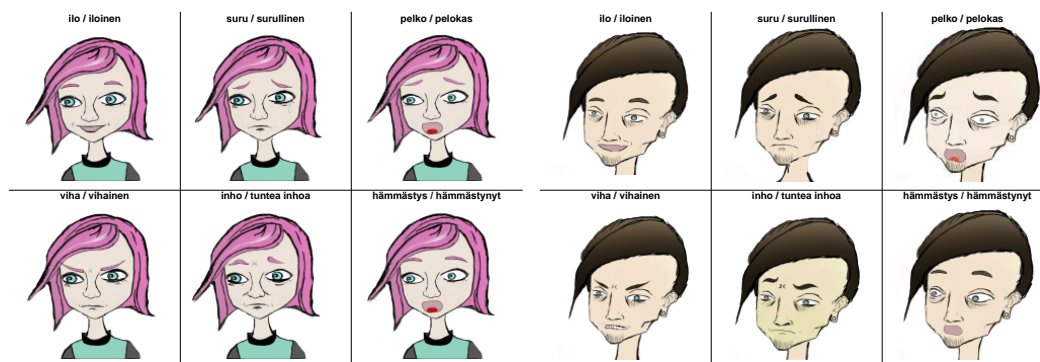
Työskentelykansioista löytyy kodin siivousluettelo, johon perhe saa yhdessä kirjoittaa kenen vastuulla eri kodinaskareet ovat. Lista on kahdeksan viikon mittainen ja jokaisen

askareen kohdalle voidaan laittaa yksi tai useampi perheenjäsen aina viikoksi kerrallaan. Jos perheenjäsenten on vaikea keskenään päättää, työntekijä voi auttaa luettelon täyttämässä. Toisinaan siivoaminen on perheille haasteellista eri syistä, joten ohjeet kodin siisteysasioihin voivat olla paikallaan. Luettelossa on selkeästi eritelty eri huoneissa tarvittavat siivouksen kohteet, joten sitä on helppo seurata ja noudattaa.

Miettiessäni muita tärkeitä papereita, joista olisi hyötyä kansiossa tuli mieleeni Kelan lomakkeet. Lisäsin kansioon eniten käytettyjä Kelan hakemuslomakkeita, joita työssä tarvitaan. Erilaisten hakemusten täyttäminen on lähes viikoittaista. Muun muassa toimeentulotukihakemus, opintotukihakemus sekä lapsilisähakemuslomakkeet löytyvät kansioista. Uskon, että lomakkeiden löytyminen käden ulottuvilta on aikaa säästävää ja hyödyllistä. Valma-yhteisökuntoutusohjaajan pyynnöstä kansioista löytyy Kelan lomakkeiden lisäksi täydentävän toimeentulotuen hakemus.

5.1.3 Lasten kanssa käytettäviä työvälineitä

Laitoin lasten kanssa työskentelyä varten kansioon esimerkiksi Papunetin verkkosivuilta löytämäni tunneasteikon, kipu- ja pelkomittarin, tunnekuvia tytölle ja pojalle sekä yhden sivun sarjakuvan eron käsittelyyn lapsille ja toisen nuorille. Tunteiden ja pelkojen nimeäminen ja huomioiminen voi olla haastavaa lapselle, joten kyseiset työvälineet helpottavat näissä tilanteissa. Pienikin lapsi keskittyy kuvien katseluun mielellään niiden visuaalisuuden vuoksi. Kirkkaat värit tekevät lapselle työskentelystä hauskeempaa.

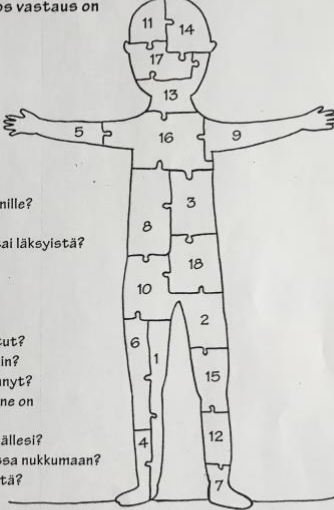
Lapsille tarkoitettussa Turren huolehtimistestissä väritetään osiin jaettu ihmishahmo eri väreillä. Ihmisen osat on numeroitu. Valmiita kysymyksiä on yhteensä kahdeksantoista. Kysymystä vastaava osa väritetään joko keltaiseksi, siniseksi tai ruskeaksi riippuen vastauksesta. Nämä värit määrittävät huolehtijan joko vanhemmaksi, sisarukseksi/kaveriksi tai lapseksi itsekseen. Päädyin ottamaan Turren huolehtimistestin osaksi kansiota, sillä olen kuullut siitä paljon hyvää eri toimijoilta. Testin tekeminen on lapselle mieluista, sillä siinä saa samalla värittää ja keskustella kivoistakin asioista. Uskon kyseisen harjoitteen olevan Valma-perheiden lapsille juuri sopivan haastava. Sen avulla pystytään kartoittamaan hellyyttä ja huolenpitoa niin hyvin, kuin lapselta vaan on mahdollista.

 TURREN HUOLEHTIMISTESTI

KUKA PÄÄASIASSA VASTAA SEURAAVISTA ASIOISTA TÄLLÄ HETKELLÄ?

- Väritä kysymyksen numeroa vastaava osa kuvasta *keltaiseksi*, jos vastaus kysymykseen on äiti, isä tai aikuinen.
- Väritä osa itsestäsi *siniseksi*, jos vastaus on sisko, veli tai kaveri.
- Väritä osa itsestäsi *ruskeaksi*, jos vastaus on minä itse.

1. Kuka tekee voileipäsi?
2. Kuka pukee päällesi?
3. Kuka pakkaa koulureppusi?
4. Kuka herättää aamulla?
5. Kuka petaa sänkyäsi?
6. Kuka etsii urheiluvälineet liikuntatunnille?
7. Kuka soittaa opettajalle tai kaverille epäselvistä tehtävistä tai läketyistä?
8. Kuka huolehtii siitä, että läketyt tai tehtävät tehdään?
9. Kuka laittaa vaatteesi naulakkaan?
10. Kuka huolehtii hampaidenpesusta?
11. Kuka soittaa opettajalle, kun sairastut?
12. Kuka vie likaiset vaatteesi pyykkikoriin?
13. Kuka pyytää anteeksi, kun olet töpännyt?
14. Kuka aloittaa siivoamisen, jos olohuone on kaaoksen vallassa?
15. Kuka päättää, mitä panet aamulla päällesi?
16. Kuka huolehtii siitä, että menet ajoissa nukkumaan?
17. Kuka päättää, mitä saat katsoa tv:stä?
18. Kuka korjaa astiasi pöydästä?

Kotitehtävä

Tästä voisin huolehtia paremmin

 TUNNE OMA ARVOSI 75 STAKES

Tulostin, leikkasin ja laminoin kymmeniä kuvakortteja Papunetin verkkosivuilta. Ajatuksenani kuvakorttien sisällyttämisestä kansioon lähti hyvistä kokemuksistani niiden tiimoilta. Olen harjoitteluissani huomannut, miten paljon helpompi perheen on jäsentää päivää ja arkea kuvakorttien avulla. Uskon niiden olevan tehokas tapa opettaa

niin lapsille kuin myös aikuisille arkirutiineja, jotka saattavat olla hukassa. Jos esimerkiksi joka päivään on laitettu tiettyyn kellonaikaan kissanruokinta-kuvakortti, on se helpompi muistaa ja asia toistuu aina samaan aikaan päivittäin.

5.1.4 Tietoa tuoreelle äidille

Tuleville Valma-äideillä on toisinaan tarpeellista antaa lista, josta käy ilmi mitä sairaalalaukkuun tulisi pakata mukaan. Valma-yhteisökuntoutusohjaaja kertoi tulevien äitien usein miettivän, mitä synnytys sairaalaan todella tarvitaan. Päätin toteuttaa listauksen, sillä keskustelun perusteella siitä olisi hyötyä tuleville äideille. Halusin pitää listan selkeänä ja pyrin käsittelemään vaan niitä esineitä, joita tulevat äidit voisivat harkita ottavansa mukaan. Kokosin listan eri lähteitä avukseni käyttäen. Lista pitää sisällään myös tiedon niistä asioista, joita ei kannata pakata mukaan, esimerkiksi arvotavarat.

SYNNYTTÄMÄÄN

Mitä tulee pakata sairaalalaukkuun

- ❖ Kuvallinen henkilötodistus
- ❖ Neuvolakortti
- ❖ Säännöllisesti käytettävät lääkkeet
- ❖ Riittävästi omia vaatteita, myös alusvaatteet
- ❖ Hygieniatarvikkeet: hammasharja ja –tahna, deodorantti, hiusharja jne.
- ❖ Kännykkä ja laturi

Halutessasi ota mukaan

- ❖ Kamera
- ❖ Rentouttava musiikki
- ❖ Lämpöpakkaus, jyväpussi
- ❖ Imetyslievit, liivinsuojat
- ❖ Kantoliina
- ❖ Villasukat
- ❖ Liukumattomat sisäkengät
- ❖ Kestovaipat, sairaalassa käytetään kertakäyttövaippoja
- ❖ Kirja tai lehtiä
- ❖ Hiuspompulat ja –pinnit
- ❖ Huulirasva

Mitä ei pakata mukaan

- ❖ Arvotavarat kuten korut ja elektroniikka
- ❖ Vaipat

Kotiinlätöä varten

- ❖ Vauvan kotiutumisvaatteet
- ❖ Turvaistuin
- ❖ Äidin kotiutumisvaatteet

Kansiosta löytyy myös listauksia lapsen eri kehitysvaiheista. Lista kattaa lapsen kehityksen vauvaiästä aina viiteen ikävuoteen asti. Työntekijän pyynnöstä eri ikävaiheet ovat omilla papereillaan, jotta asiakkaan on helpompi keskittyä tiettyyn vaiheeseen kerrallaan. Jaottelin vaiheet niin, että yhdistin kaksi kuukautta aina yhteen. Yhden vuoden jälkeen jaottelu menee kahden vuoden jaksoissa. Uskon kehitysvaiheen läpikäymisestä asiakkaan kanssa olevan hyötyä epävarmuuden ja epäilysten hälventämiseksi. On luonnollista ja täysin toivottavaa miettiä, kehittykö lapsi ikäänsä nähden oikein. Kun eri kehitysvaiheet ovat listattuna, oman lapsen havainnointi on helpompaa ja kehitystä on helpompi seurata.

Tulevalle äidille mielialojen vaihtelut voivat tulla yllätyksenä. Vaikka raskaus olisi suunniteltu, ristiriitaiset tunteet, erityisesti epävarmuus ovat luonnollisia. (Vilén ym. 2010, 170.) Kansioon on kerättyä infopaketti synnytyksen jälkeisestä masennuksesta. Valma-yhteisökuntoutusohjaajan mukaan kyseinen info voi olla ajankohtainen osalle

asiakasäitejä. Kokosin tiedon niin, että olennainen tulee selvästi esille myönteisestä näkökulmasta käsin. Aihe voi olla hyvin herkkä monelle ja toivottavasti syyllisyyden tunteita saadaan hieman hälvennettyä tietopaketin avulla. Asiakaskunnan ollessa korjaavan perhetyön palvelujen piirissä, heillä saattaa olla häpeän ja pelon tunteita koskien raskaita asioita, kuten synnytyksen jälkeistä masennusta.

5.1.5 Palautelomakkeet

Alusta alkaen asiakaspalaute oli yksi tärkeimmistä välineistä, joita työskentelykansio pitää sisällään. Jotta työtä voitaisiin kehittää sellaiseksi, että hyöty olisi asiakkaille mahdollisimman suuri, palautetta tulee kerätä systemaattisesti. Työskentelykansiossa on Valma-yhteisökuntoutusohjaajan kanssa yhteistyössä laaditut sekä asiakaspalautelomake asiakkaille, että palautelomake yhteistyökumppaneille. Kysymykset ovat sellaisia, että vastaukset antavat kysyjälle riittävästi tietoa mutta ovat samalla yksinkertaisia. Kysymyksiä on sen vuoksi melko vähän, jotta asiakas tai yhteistyökumppani jaksaa ja löytää ajan paneutua lomakkeen täyttämiseen. Käsittelen asiakaspalautetta opinnäytetyöraportissani melko laajasti, sillä sen merkitys kansiossa on hyvin suuri. Valma-yhteisökuntoutusohjaaja toivoi uusia lomakkeita, sillä edeltävissä oli päivityksen tarvetta. Asiakaspalautelomake tulee aina täyttää asiakkuuden loppuessa. Palautelomake yhteistyökumppaneille lähetetään asiakkuuden päättyessä. Saadun palautteen avulla työtä voidaan kehittää ja uudistaa.

Asiakaspalautelomake – Valma-yhteisökuntoutus

Asiakaspalautelomake - Valma-yhteisökuntoutus

1. Millaiset odotukset sinulla ja perheelläsi olivat Valma-yhteisökuntoutusta kohtaan?

2. Vastasiko saamasi apu odotuksiasi?

|
Kyllä ___ Ei ___

→ Jos vastasit ei, miksi? _____

3. Mihin seuraavista asioista sait apua Valma-yhteisökuntoutuksesta? (Voi valita useita)

Vauvan kasvun ja kehityksen tukemiseen ___

Varhaiseen vuorovaikutukseen ___

Isyyteen kasvamiseen ___

Kodin siisteyteen ___

Arkirytmiin ___

Asioiden hoitamiseen (esim. Kela) ___

Omaan hyvinvointiin ___

Yhteistyö- ja sosiaalisin taitoihin ___

Muuta, mitä? _____

4. Mitä konkreettisia asioita Valma-yhteisökuntoutus sai aikaan elämässäsi?

5. Mihin asioihin olisit tarvinnut enemmän apua?

6. Kuinka hyvin yhteisöllisyys toteutui mielestäsi Valma-yhteisökuntoutuksessa?
(Ympyröi valitsemasi numero)

1=Erittäin huonosti

5=Erittäin hyvin

1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

7. Mitkä tekijät mielestäsi vaikuttivat yhteisöllisyyteen?

8. Millaista palautetta tahtoisit antaa Valma-yhteisökuntoutuksen kehittämisen tueksi?

9. Rastita kasvot, jotka kuvaavat tunnetilaasi Valma-yhteisökuntoutuksesta

Kiitos palautteestasi!

Palautelomake yhteistyökumppaneille – Valma-yhteisökuntoutus

Palautelomake yhteistyökumppaneille – Valma-yhteisökuntoutus

1. Mitä kautta päädyitte käyttämään Valma-yhteisökuntoutuksen palveluja?

2. Mistä syistä päädyitte käyttämään Valma-yhteisökuntoutuksen palveluja? (Rastita yksi tai useampi vaihtoehto)

Vanhemmuuteen valmistautuminen _____

Varhaisen vuorovaikutuksen haasteet _____

Arjen haasteet (esim. rutiinit) _____

Itsetuntoon tai minäkuvaan liittyvät haasteet _____

Muu, mikä? _____

3. Kuinka hyvin koette tuntevanne palvelun sisällön, työmenetelmät yms.? (Ympyröikää valitsemanne numero)

1= Huono tietämys

5= Erinomainen tietämys

1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

4. Mikä mielestänne palvelussa on hyvää ja toimivaa?

5. Mitkä ovat mielestänne palvelun kehityskohteita?

6. Miten mielestänne yhteisöllisyys toteutui palvelussa ja mitkä tekijät siihen vaikuttivat?

7. Mitä toivottuja tuloksia palvelulla saatiin aikaan? (Rastita yksi tai useampi vaihtoehto)

Valmiudet vanhemmuuteen _____

Vuorovaikutussuhde lapsen ja vanhemman välillä _____

Arkeen liittyvät tekijät _____

Itsetuntoon ja minuuteen liittyvät tekijät _____

Muu, mikä? _____

8. Jäikö jotain tavoitteita saavuttamatta, mitä?

9. Lisättävää?

Kiitos palautteestanne!

6 PROJEKTIN ARVIOINTI JA POHDINTA

Toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen oli minulle juuri oikea ratkaisu. Sen tekeminen oli samalla mielenkiintoista, haastavaa ja se tarjosi minulle paljon mahdollisuuksia. Kehittävä työote näkyy opinnäytetyössä teorian valinnassa ja sen rajaamisessa, työstämisessä ja lopputuloksessa. Teoriatieto on mielestäni sopivan laaja, jotta se tarjoaa tarvittavan tiedon työskentelykansiota varten, kuitenkin tarpeeksi rajattu, jotta punainen lanka säilyy läpi opinnäytetyön. Työvälineiden valinta oli paikoitellen haastavaa, sillä perhetyössä käytettäviä välineitä on niin runsaasti. Olen silti tyytyväinen valitsemiini välineisiin ja uskon niiden olevan juuri oikeat.

Teoriatiedon valinta ja rajaaminen määräytyivät aihepiiriin tutustuessani ja myös siitä näkökulmasta, että mikä tieto on välttämätöntä aiheen kannalta. Mielestäni valitsemani perhetyön teoriatieto oli tarpeellista, jotta on mahdollista kuvata Valma-yhteisökuntoutusta osana palvelujärjestelmää sekä palvelun sisältöä. Myös kehittämisestä kertovaa teoriaa oli tärkeää tuoda esille, sillä työskentelykansioon kokoaminen on Valma-yhteisökuntoutustyön kehittämistä.

Tein opinnäytetyön raporttia ja kokosin varsinaista työskentelykansiota rinnakkain koko työstämisvaiheen ajan ja tästä syystä mielekkyys opinnäytetyön tekemiseen säilyi. Silloin, kun pelkkä teorian selvittäminen ja kirjoittaminen ei enää luistanut, pystyin kokoamaan konkreettista kansiota ja toisin päin.

Opinnäytetyötä tehdessäni opin jäsentämään laajaa lähdetarjontaa sekä omia ajatuksiani. Opin lähdekritiikin tärkeyttä erityisesti lähteiden iän osalta, sillä sosiaalialan tieto on alati muuttuvaa. Mielestäni projektin aikana kehityin kirjoittajana selkeämmäksi ja uskon saavani ajatukseni julki tiiviisti mutta samalla informatiivisesti.

Prosessiin sisältyi myös haastavia hetkiä. Suurin ja oikeastaan ainoa mieleeni hyvin jäänyt haaste opinnäytetyön tekemisessä oli ajan puute. Olin asettanut itselleni tavoitteeksi valmistumispäivän, joten opinnäytetyön kirjoittaminen ja erityisesti

viimeiset korjaukset tapahtuivat tiiviissä aikataulussa. Sillä olin asettanut itselleni aikataulun, se myös toisaalta tahditti tekemistä.

Olen tyytyväinen opinnäytetyöni lopputulokseen. Vaikka aiheen rajausta, näkökulmat, aikataulu ja moni muu tekijä muuttui ja tarkentui työskentelyn aikana, motivaationi ei loppunut missään vaiheessa. Olin koko työstämisen ajan varma aiheestani, sen toimivuudesta, tärkeydestä sekä käytännöllisyydestä. Uskon, että kartoittamisen määrän, tiedon hankinnan, kekseliäisyyden ja pitkäjänteisyyden asettamissa rajoissa työstäni tuli niin hyvä, kun on mahdollista. Opinnäytetyön aihe jää varmasti mieleeni ja toivon saavani työskennellä perhetyön parissa tulevan työurani aikana.

Oma ammatillisuuteni kasvoi opinnäytetyötä tehdessäni. Ajattelen, että vaikka tärkein menetelmä perhetyössä on vuorovaikutuksellinen keskustelu, jota käydään kotikäynneillä, yhteisön kokoontumisissa tai muun toiminnallisuuden merkeissä, niin merkittävässä osassa työskentelyä ovat erilaiset työvälineet. Sen lisäksi, että opin paljon uusia asioita etsiessäni tietoa, opin myös ajattelemaan erilaisia työvälineitä siltä kannalta, palveleeko se asiakasta. Työni viime hetkillä huomasin myös ajattelevani itseäni tulevana työntekijänä ja pohtivani, mitä työvälineitä tulen itse käyttämään ja missä tilanteissa.

LÄHTEET

Ensi- ja turvakotien liiton www-sivut. N.d. Perheiden tuki. Viitattu 22.2.2018.
https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/nain-me-autamme/perheiden_tuki/

Heino, T. 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Selvitys Lastensuojelun kehittämisohjelmalle. Työpapereita 9/2008. Helsinki: Valopaino Oy.

Hurtig, J. 2003. Lasta suojelemissa- etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä. Akateeminen väitöskirja. Lapin Yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Viitattu 6.5.2018. Lasta suojelemissa- etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä.

Kallinen, K. 2017. Verkostokartta ja päiväkirja lastensuojelun työvälineenä. Talentia-lehti. Viitattu 2.2.2018. <https://www.talentia-lehti.fi/>

Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2017. Sosiaalityön käsikirja. 4. uud. P. Tallinna: Printon.

Lapin ensi- ja turvakoti ry:n www-sivut. N.d. Alvari-perhetyö. Viitattu 22.2.2018.
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/lapinensijaturvakoti/palvelut/vanhemmuus/alvari-perhetyo/>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Liukko, E. 2006. Kuntouttavaa sosiaalityötä paikantamassa. SOCCAn ja Heikki Waris – instituutin julkaisusarja 9/2006.
http://www.socca.fi/files/78/Kuntouttavaa_sosiaalityota_paikantamassa.pdf

Mattila, K-P. 2010. Asiakkaana ihminen – Työnä huolenpito ja auttaminen. Juva: WS Bookwell Oy.

Muukkonen, T. & Paasivirta, A. 2012. Lupa kehittää. Helsinki: Socca.

Myllärniemi, A. 2007. Lastensuojelun avohuollon perhetyö ammattikäytäntönä – jäsenyksiä perhetyöstä toimintatutkimuksen valossa. Soccan ja Heikki Waris – instituutin julkaisusarja 2007. Viitattu 6.5.2018.
http://www.socca.fi/files/90/Lastensuojelun_perhetyo_ammattikaytantona.pdf

Papunetin www-sivut. N.d. Viitattu 1.4.2018. <http://papunet.net/>

Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n www-sivut. N.d. Palvelut. Viitattu 31.1.2018.
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/porinensijaturvakoti/>

Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n www-sivut. N.d. Vanhemmuus. Viitattu 27.4.2018.
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/porinensijaturvakoti/palvelut/vanhemmuus/#valma-yhteisokuntoutus>

Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. 2005. Lastensuojelu tänään. 2. p. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Rousu, S. & Holma, T. 1999. Laadunhallinnan perusteita lastensuojelutyöhön. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy

Saarinen, A. 2012. Mun koti on täällä, Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n selonteko Valma projektista.

Sarkkinen, M. 2017. Palaute on työelämän pienin suuri asia. Viitattu 2.4.2018.
<https://www.ttl.fi/tyopiste/palaute-on-tyoelaman-pienin-suuri-asia/>

Seppänen-Järvelä, R. 2009. Työyhteisö uusille urille – kehittäminen osaksi arjen työtä. Juva: PS-kustannus.

Sosiaalihuoltolaki 30.1.2014/1301 muutoksineen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Päivitetty 2018. Perhetyö. Viitattu 25.1.2018. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/perhetyo>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Päivitetty 2016. Perhekuntoutus. Viitattu 16.2.2018. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhekuntoutus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. N.d. Työmenetelmät. Viitattu 19.3.2018. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyomenetelmat>

Toikko, T. Sosiaalipalveluiden kehityssuunnat. 2012. Tampereen Yliopistopaino Oy-Juvenes Print.

Valma-yhteisökuntoutus esite. N.d. Porin ensi- ja turvakotiyhdistys Ry.

Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä. Helsinki: Kirjapaja.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Virtuaali ammattikorkeakoulun www-sivut. 2006. Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö. Viitattu 23.2.2018. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>

Vuosikertomus 2016. Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry.